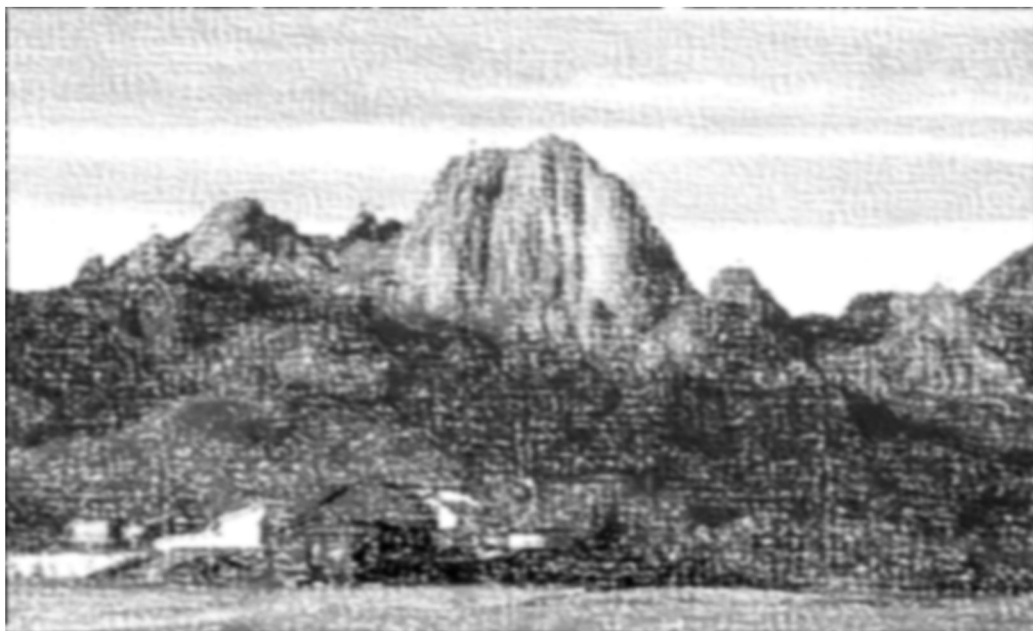

Rådmannens forslag til:

Budsjett 2017 og Økonomiplan 2017-2020

Forord

Sortland kommunes budsjett 2017 og økonomiplan for 2017 – 2020 er kommunens økonomiske styringsdokument for de kommende årene, der både oppgaver som skal utføres og ressursene som stilles til disposisjon blir fastlagt. Dokumentet er også viktig som et verktøy for å skape gode holdninger/rutiner i økonomiarbeidet gjennom oppfølging og god økonomisk kontroll gjennom året. Budsjett og økonomiplan er utarbeidet i tråd med gjeldende reglement.

Sortland kommune har som mål å være en serviceorientert og profesjonell kommune, og kommunen er ansvarlig for å tilby tjenester som innbyggere og næringsliv er avhengige av. De ansatte er kommunens viktigste ressurs, noe som fordrer en arbeidsgiverpolitikk som legger til rette for at ansatte og brukere av tjenestene sammen kan skape gode møteplasser. Det er viktig at vi har et aktivt forhold til at vi skal representere kommunen på en positiv måte, og sørge for at kommunen har et positivt omdømme i samfunnet rundt oss. Vi må fokusere på å ha gode rutiner i vårt møte med publikum og ha en god brukermedvirkning som en målsetting for hver enkelt enhet.

Gjennom forslag til statsbudsjett til Stortinget har regjeringen lagt rammebetingelsene for kommunesektoren. Statsbudsjettet behandles av Stortinget i desember 2016. I forslaget til statsbudsjett kommer Sortland kommune ut som en lavinntektskommune, men det forventes likevel at kommunen skal evne å levere de tjenestene som loven pålegger. Dette krever at man har en effektiv drift der det leveres gode tjenester til innbyggerne med de begrensede økonomiske ressursene man har til rådighet.

Flere av dagens tjenestetilbud har i hovedsak svært stramme rammer og ligger allerede godt under landsgjennomsnittet. Rådmannen er av den forståelse at flere tjenestoområder bærer preg av flere år med driftsreduksjoner. Det er helt nødvendig å styrke tjenestene på flere områder for å holde et anstendig nivå. Dessverre dekker ikke kommuneøkonomien et løft til alle tjenestoområdene, slik at det må foretas tøffe prioriteringer.

På bakgrunn av demografiutviklingen i kommunen har rådmannen valgt å legge inn forslag om å styrke tjenester innenfor helse og omsorg, samt foreslå fremtidige reduksjoner innenfor oppvekst, noe som gjenspeiler modellen for fordeling av rammetilskuddet. Regjeringen har også lagt frem en tilleggsproposisjon om flyktningssituasjonen som også trolig vil påvirke kommunens rammebetingelser.

Selv om rådmannen i sitt forslag til budsjett ikke har funnet rom for å tilføre ressurser til verdibevarende vedlikehold av bygg og anlegg, eller avsatt ressurser til veikapital, er dette noe som rådmannen vil jobbe med fremover.

Sortland kommune hadde i 2015 et negativt netto driftsresultat. Kommunal rapport sier i sin prognose at driftsresultatet i denne økonomiplanperioden for Sortland kommune antas å bli blant de dårligste i landet, og forventer at kommunens disposisjonsfond i stor grad vil være oppbrukt i slutten av perioden.

Rådmannen legger frem budsjett og økonomiplan med et netto driftsresultat i balanse og det budsjetteres ikke med fondsavsetninger. Sortland kommune har en relativ høy lånegjeld/-forpliktelse hvor en renteoppgang på 1 % vil medføre økning i årlige renter på ca. 10 mill kr. Dette har gjort at rådmannen har vært opptatt av ikke å belaste investeringsbudsjettet for høyt i perioden. Det er flere potensielle investeringer som ikke med i rådmannens forslag, da det

ikke er gode nok kvalitative data på nåværende tidspunkt til å belaste driften med de ulike investeringstiltakene. Det nevnes i denne sammenhengen blant annet helsehus, Håløytunet, næringsområder, sentrumsbarnehage, fortau, ulike veier og veiprosjekter, etc.

Avslutningsvis må det påpekes at kommunen har en viktig rolle som samfunnsutvikler og som premissleverandør til utviklingen, både gjennom tjenesteproduksjon og som kommunens største arbeidsgiver. Gjennom samspill mellom administrasjon, politikk, næringsliv og frivillighet kan vi oppnå en positiv utvikling av kommunen fremover.

Sortland den 15. november 2016

Randi Gregersen
Rådmann

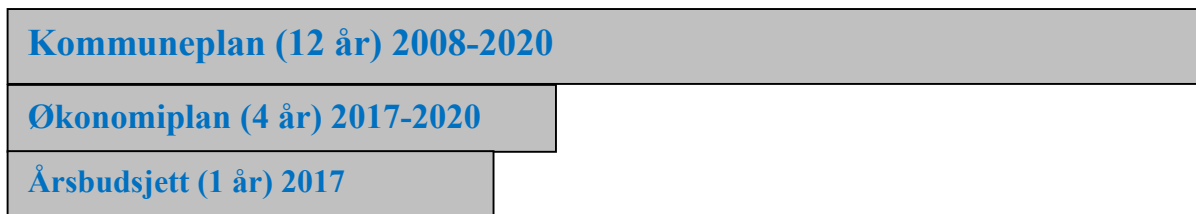
INNHold

1	Innledning	5
1.1	Plandokumentet.....	5
1.2	Utgangspunkt	6
1.3	Utfordringer og status.....	6
1.4	Målingsparametere og vurderinger	8
2	Forutsetninger på nasjonalt nivå	11
2.1.1	Statsbudsjettet.....	11
2.1.2	Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2017	11
2.2	Økonomisk handlingsrom Sortland.....	12
2.2.1	Implikasjoner.....	12
2.3	Forutsetninger i økonomiplandokumentet	13
2.3.1	Eiendomsskatt	14
2.3.2	Overføring til Kulturfabrikken Sortland KF (KFKF)	15
2.3.3	Gebyrsatser husholdninger	16
3	Forutsetninger på lokalt nivå	17
3.1.1	Befolkningsutvikling.....	17
3.1.2	Befolkningsprognose for Sortland i planperioden 2017-20 og 2017-2040.....	18
4	Driftstiltak i økonomiplanperioden	20
5	Enhetene.....	21
5.1	Helse og omsorg.....	21
5.1.1	Tiltak helse og omsorg i økonomiplanperioden: Sum (2017) 4,119 mill kr.:.....	22
5.2	Oppvekst.....	23
5.2.1	Barnehage.....	23
5.2.2	Grunnskole	24
5.2.3	Skolefritidsordning.....	24
5.2.4	NAV Sortland.....	25
5.2.5	Tiltak innen oppvekst i økonomiplanperioden: Sum tiltak (2017) 1,1 mill kr.:... 25	
5.3	Teknisk.....	26
5.3.1	Teknisk og service.....	26
5.3.2	Tekniske tjenester.....	26
5.3.3	Eiendomsforvaltningen	27
5.3.4	Samfunnssikkerhet og beredskap	27
5.3.5	IKT avdelingen.....	28
5.3.6	Fellestjenester.....	28
5.3.7	Tiltak sektor teknisk i økonomiplanperioden. Totalt (2017) kr 1,07 mill. kr. 29	
5.4	Rådmann.....	30
5.4.1	HR-enheten.....	32
5.4.2	Tiltak sektor rådmann i økonomiplanperioden. Totalt (2017) kr 0,3 mill kr 34	
6	Investering.....	35
6.1.1	Selvfinansierende investeringer.	40
7	Investeringsoversikt 2017-2020	41
8	Økonomisk oversikt drift og investering – 2017-2020	42
8.1.1	Budsjettskjema 1A og 1B økonomiplanperioden 2017-2020	43
8.1.2	Tabeller økonomisk oversikt.....	44
9	Kommunale gebyrsatser	48

1 Innledning

1.1 Plandokumentet

Sammenhengen mellom de ulike plandokumenter i kommunen, og prosessene knyttet til disse vises i oppsettet nedenfor. Kommuneplanen er det overordnede styringsdokument. Alle andre plandokumenter skal ta inn de føringer som legges her.

Kommuneplanen

Gjeldende kommuneplan for Sortland ble vedtatt av kommunestyret i 2007. Kommuneplanen skal inneholde en langsiktig del og en kortsiktig del og være et styringsverktøy for:

- Langsiktige strategiske vurderinger
- Utarbeidelse av kommunedelflaner, sektorplaner og handlingsplaner
- Utarbeidelse av kommuneplanens arealdel
- Integrere og samordne politiske og administrative prosjekter og prosesser

Visjon:

“Sammen om velferd og utvikling i Vesterålen”

Utvalgte strategiske satsningsområder frem mot 2020:

- Byutvikling
- Næringsutvikling
- Kompetanse
- Kommunikasjon og samferdsel
- En effektiv kommunal organisasjon

Økonomiplanen

Kommuneloven stiller krav til kommunestyret om å vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de neste 4 budsjettår. Økonomiplanen skal legge til rette for langsiktig tenkning og prioritering, og skal ta inn de føringer som kommuneplanen gir. Gjennom kommuneplanen er det vedtatt det skal innføres et helhetlig styringssystem. Det er gjort for å sikre best mulig samsvar mellom kortsiktige planer og kommuneplanen. Økonomiplanen vil derfor inneholde en rekke andre styringsparameter enn økonomi.

Årsbudsjettet

Årsbudsjettet er en detaljering av det første året i økonomiplanen. Det skal bygge på prioriteringer i økonomiplanen, og skal være et bevilgningsdokument. Vedtatt budsjett angir med andre ord hvilke netto rammer kommunestyret har bevilget til kommunens virksomhet det kommende året.

1.2 Utgangspunkt

I utarbeidelse av budsjett 2017 og økonomiplan 2016-2020, har rådmannen tatt utgangspunkt i vedtatt budsjett for 2016. Dette er såkalt konsekvensjustert for vedtak og kjente konsekvenser med resultatvirkning fra 2017. I dette arbeidet benytter Sortland kommune budsjettssystemet "Arena", og omtales i det videre som konsekvensjustert budsjett, altså ett budsjett som justeres for alle kjente driftsøkonomiske konsekvenser.

Rådmannen har etter beste evne foretatt forutsigbare og antatt gjennomførbare vurderinger, og legger i dette dokumentet frem sine tilrådinger, til politisk behandling. I tråd med tidligere praksis er det også i dette budsjettet fokusert på realisme, og så langt som mulig forutsigbarhet i kommunenes inntekter og utgifter. I tillegg er konsekvenser av tiltak utredet så langt det er praktisk mulig. Summen av de ulike forslagene rådmannen i dette dokumentet legger til grunn, medfører at det er budsjettbalanse både i budsjett 2017 og i økonomiplanperioden 2017-2020. Kommunestyret er ansvarlig for å vedta en realistisk økonomiplan, i balanse.

1.3 Utfordringer og status

Inntekter fra skatt og rammetilskudd for 2017 er økt med ca. 2,3 %. Isolert sett, innebærer denne økningen at kommunen ikke kan balansere inntekter/utgifter. Til sammenligning var økningen i skatt og rammetilskudd for driftsåret 2016 3,27 % og for 2015 på 4,15 % (inkl. samhandlingsreformen). Det må videre anføres at det i prognosemodellen (KS prognosemodell) som benyttes for å beregne kommunenes inntekter legges opp til en skattevekst på 3,25 % i 2017 (7,1 % i 2016) og for rammetilskuddet er økningen 1,6 % for 2017. Rådmannen velger, som tidligere år å legge beregningen fra prognosemodellen til grunn.

I 2017 er kommunens inntektssystem endret, noe som endrer Sortland kommunes overføringer i "de frie inntektene" (hovedsakelig skatt og rammetilskudd). Ut fra de objektive kriteriene har staten i ny modell beregnet at kommunen i 2017 er 2,52 % dyrere å drifte enn gjennomsnittskommunen. I beregningen for 2016 var dette stipulert til 5,16 %, og "nedgangen" fra 2016 til 2017 innebærer at kommune får ca. 12,5 mill kr mindre i utgiftsutjevnete tilskudd for 2017, enn det kommunen fikk i 2016. Rådmannen har i økonomiplanperioden derfor lagt til grunn de kalkylene inntektsgarantiordningen fremstiller.

Aktuarberegningene fra pensjonsselskapene (KLP) viser at pensjonsutgiftene for 2017 vil bli redusert for 2017, slik at rådmannen har lagt følgende til grunn i pensjonsberegningen:

KLP Fellesordningen	15,54 %	} 15,54 %
KLP Sykepleiere	16,19 %	
Statens Pensjonskasse	10,25 %	

Nedsatt pensjon for 2017 medfører en mindreutgift på ca. 6,2 mill kr, (men en liten økning i arbeidsgiveravgiften på ca. 0,4 mill kr) gjør at Sortland kommune får 5,8 mill kr lavere lønnskostnader som følge av denne endringen. Dette har rådmannen lagt som forutsetning i hele økonomiplanperioden.

I tråd med årets budsjett viderefører rådmannen etter sist etablert praksis med at det i budsjett/økonomiplan ikke avsettes til rentereguleringsfond eller vedlikeholdsfond. Kommunens opptak av nye lån er i hele denne økonomiperioden beregnet med en rentesats på

2 %. Tidligere er det benyttet en sats på 3,2 % (2015) og 5,2 % (fra 2011-2015) når en har beregnet prosjektporteføljen (investeringsrammen).

På grunn av kapasitetsutfordringer inneværende år, har rådmannen ikke mestret å lage “strategisk analyse” forut for budsjettbehandlingen. Dette kunne vært et nyttig, men ikke avgjørende supplement for vurderinger i økonomiplanen.

Budsjett og økonomiplandokumentet er på samme måte som i fjor også en handlingsplan ved at andre styringsparametere enn økonomi er gitt fokus. Kommunestyret inviteres derfor videre til å sette mål på prioriterte områder, hvorav de fleste er hentet fra årets kommunebarometer. Dette fremkommer under kapittel 1.4.

Brukerundersøkelser

Kommuneplanen fastslår at Sortland skal styres etter målstyring. I tidligere økonomiplan og budsjett har rådmannen vist til at kvalitet på tjenester er noe som må etterstrebes, men som er vanskelig å måle. Som et ledd i kvalitetskontrollen, er det nyttig å gjennomføre brukerundersøkelser og medarbeiderundersøkelser med jevne mellomrom. Sortland har de siste årene gjennomført flere undersøkelser og ser det som nyttig, og også fremover å gjennomføre ulike undersøkelser.

Ved å benytte eksisterende undersøkelser vil kommunen ha mulighet til å sammenlikne resultatene med andre tilknyttede kommuner. Kommunen benyttet BedreKommune.no i de undersøkelsene som er gjort i perioden 2013-14, og rådmannen foreslår å gjennomføre/slutføre programmet i tråd med tabellen. I tabellen nedenfor fremgår de planlagte og slutførte undersøkelsene og hva som er status på gjennomføringene.

Planlagte Undersøkelser	Planlagt gjennomført	Status	Faktisk gjennomført
Barnehage – foreldre/foresatte	2013	ok	2013
Barnevern – foreldre/foresatte	2013	ok	2013
Demens pårørende	2013	ok	2014
Ergoterapi og fysioterapitjenesten	2013	ok	2015
Innbyggerundersøkelsen	2013	ok	2013
PLO hjemmetjenesten -brukere	2013	ok	2013
Barnevern – barn og unge	2014	ok	2014
Byggesaksbehandling	2014	ok	2013
Helsestasjon	2014	ok	2014
Psykisk helse	2014	ok	2014
SFO	2014	ok	2014
Utviklingshemmede – brukere	2014	ok	2014
Utviklingshemmede-brukerrepresentant	2014	ok	2014
Vann og avløp – brukere	2014	ok	2013
PLO – Institusjon pårørende	2015	ok	2014
Medarbeiderundersøkelsen (hvert 2. år-neste 2018)	2016	ok	2016
Skolehelse, brukere av helsestasjon for ungdom.	2016	Igangsatt	
Hjemmetjenesten, brukere.	2016	Sendes uke 45	
Legetjenesten	2016	Utføres i des	
Psykisk helse – brukere under 18 år	2017		
Ungdata undersøkelse (utdanning)	2017		

1.4 Målingsparametere og vurderinger

Rådmannen viderefører som tidligere Kommunal Rapports «kommunebarometer», som angir målepunkter som kan ha betydning for styring mot den kvalitet kommunen ønsker. I det videre legger rådmannen ved hovedpunktene i analysen, samt noen tabeller som inneholder overordnet oversikt fra kommunebarometeret, og som bør være indeksen kommunen måler seg mot. Under fremkommer punktene i hovedanalysen fra kommunalrapport.

Sortland er på 157. plass i Kommunebarometeret 2016 fra Kommunal Rapport. Kommunen får en plassering et godt stykke opp på totaltabellen. I totaltabellen - men bare der -justerer vi for økonomiske rammebetingelser. Totalt er profilen klart mer positiv enn normalen i Kommune-Norge.

Kommuner som havner i toppen av barometeret har generelt klart flere gode plasseringer enn andre, men det er ikke slik at enkelte kommuner er i toppen på alle områder, mens andre er helt i bunn. I snitt har en kommune like mange gode som svake plasseringer. Det er den totalt miksen som avgjør plasseringen.

En kommune som får en svak plassering har ikke nødvendigvis dårlige tjenester og er ikke et dårlig sted å bo. Poenget er at kommunen sannsynligvis har noe å lære av liknende kommuner som ligger i toppen av den samme tabellen.

Hvis vi ser bort fra kommunenes ulike økonomiske utgangspunkt, kommer Sortland på en 202. plass. Nøkkeltallene er litt bedre enn korrigert inntektsnivå skulle tilsi. Tabellen er oppdatert 3. september.

Kommunen har to plasseringer på Topp 100-listene, innen eldreomsorg og miljø og ressurser. Nøkkeltallene innen kultur løfter også kommunen noe på totaltabellen.

Nøkkeltallene som trekker mest ned er først og fremst økonomi, hvor det blir en langt dårligere plassering enn tidligere. Det er et klart faresignal. De to eneste øvrige sektorene med plassering på nedre halvdel av tabellen er vann, avløp og renovasjon og grunnskole.

Noen hovedfunn i analysen:

Avgangskarakterene på 10. trinn i Sortland har vært en del under middels de siste årene. Det er godt samsvar mellom prestasjonene på nasjonale prøver og avgangskarakterene.

Frafallet på videregående blant elever fra kommunen er ganske høyt.

Kommunen har litt mer hjemmebasert eldreomsorg enn normalkommunen. På sykehjem er det fortsatt lite tid med lege og fysioterapeut. Målt mot hvor mange over 80 som faktisk bor på sykehjem, har kommunen litt flere plasser avsatt til demente enn i normalkommunen.

Bemanningen i barnevernet ble bedre også i fjor, den har økt de tre siste årene. Likevel tar 1 av 3 saker mer enn 3 måneder å behandle, hvorfor er det slik? Sett de fire siste årene under ett, er statistikken litt dårligere enn i normalkommunen. Flere barn enn før har en utarbeidet plan, det er bra.

Knappt 2 av 3 minoritetsspråklige barn går i barnehagen, andelen har falt litt og er nå noe under landsgjennomsnittet (74 prosent). Bemanningen er lavere enn i de fleste kommuner, men marginalt over gjennomsnittet. Andelen ansatte med pedagogisk utdanning øker, det er positivt.

Korrigert netto driftsresultat var omtrent i null i fjor, det er dårlig med tanke på hvor bra hele sektoren gikk økonomisk.

Disposisjonsfondet krymper litt målt mot inntektene, og bør bli klart større for å være en god buffer i regnskapet. Har kommunestyret satt et mål for hvor stor denne bufferen skal være over tid? Kommunens netto renteesponerte gjeld er godt over gjennomsnittet, men ganske stabil viser oppdaterte tall. Investeringsnivået har falt de siste årene.

Kostnadene er middels eller litt lavere – unntaket er relativt store kostnader i sosialtjenesten, korrigert for utgiftsbehovet. Grunnskolen ble litt rimeligere i fjor, justert for lønns- og prisvekst. Barnehagene har blitt ganske betydelig dyrere de to siste årene.

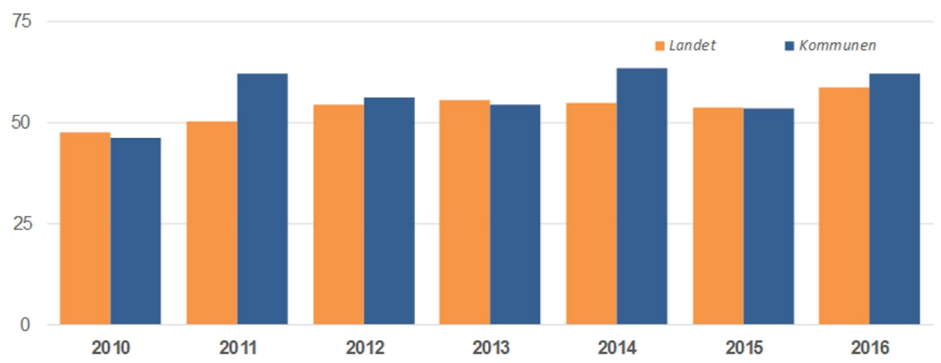
Tabellen under viser hver enkelt sektor i Sortland kommune, målt mot alle landets kommuner i perioden 2010-2016. Fargekodene i tabellen gir signal om hvor godt eller dårlig kommunen ligger an i den enkelte sektoren, målt mot alle kommuner. Rådmannen presiseres at dette er en rangering, ikke en kvalitetsvurdering. Ligger kommunen langt nede på et område, er det sannsynlig at det er noe å lære av andre, men det betyr ikke automatisk at kvaliteten i den leverte tjenesten er dårlig.

Plassering	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Grunnskole	60	287	389	363	369	348	298
Eldreomsorg	363	391	182	130	165	43	75
Barnevern	239	172	217	325	278	248	227
Barnehage	198	194	61	84	104	147	141
Helse			290	300	323	330	151
Sosial	302	216	286	237	158	39	144
Kultur		379	333	307	318	281	174
Økonomi	398	334	327	231	230	186	326
Kostnadsnivå		140	222	39	106	152	160
Miljø og ressurser	297		343	376	291	159	98
Saksbehandling			342	172	238	247	223
Vann, avløp og renovasjon			17	1	273	193	337

Dette er plasseringene i de ulike sektorene slik de faktisk ble rapportert de ulike årene. Denne serien er ikke sammenliknbar over tid. Vi tar med tallene slik at kommunene skal finne igjen de rapporterte plasseringene.

Fargekodene gir signal om hvor godt eller dårlig kommunen ligger an i sektoren, målt mot alle kommuner. NB: I noen tilfeller har ikke kommunen nok data til å bli plassert innen enkelte sektorer. I tabellene for hver enkelt sektor er plasseringer og karakterer for tidligere år oppdatert for å være mest mulig sammenliknbart med årets utgave. Det er bare i totaltabellen – ikke i sektorene – at det justeres for kommunens korrigerte inntekt.

Et annet interessant utvikling er hvor stor andel av kommunens nøkkeltall som ble bedre siste år, dette vises under:

- Grafikken (tabellen over) sammenlikner kommunens utvikling med gjennomsnittet: Hvor stor andel av nøkkeltallene ble bedre i fjor?
- I denne grafikken måler vi bare de nøkkeltallene hvor det faktisk var endring; alt over 50 prosent indikerer at det var en større andel nøkkeltall som ble bedre, enn som ble dårligere.
- Nasjonalt ble en marginal overvekt av nøkkeltallene svakere i 2010 og 2011. Fra 2012 og framover har en overvekt av nøkkeltallene blitt bedre. Andelen har aldri vært større enn nå – nær 59 prosent av nøkkeltallene i Kommune-Norge som endret seg i fjor, ble til det bedre. Andelen er vektet som vektingen i Kommunebarometeret, slik at beregningen legger mer vekt på sentrale nøkkeltall.

Kommunalrapport har også laget et framtidsbarometer for Sortland kommune. Dette gjengis i sin helhet under:

Sortland	Vurdering (6 = høy vekst/god økonomi. 1 = lavest vekst/dårlig økonomi)	2016	2020	Endring i %	Endringer gitt samme dekningsgrad som i 2015
Folketall - prognose vekst 2016-20	3,9	10 214	10 560	3	
Barnehage - antall 1-5 år til 2020	3,2	600	592	-1	Endring antall plasser -8
Grunnskole - 6-15 år til 2020	4,0	1 308	1 315	1	
Barnevern					Endring antall i barnevernet 0-17 år -3
25-66 år til 2020	4,3	6 092	6 298	3	Antall nye sysselsatte 170
Andel sysselsatte per 2015	3,3	82			
Eldre over 80 år til 2020	3,1	416	431	4	Endret etterspørsel hjemmetjeneste (antall personer) 6
					Endret etterspørsel sykehjem (pers.) 2
		2015	2020: teoretisk anslag		
Korrigert netto driftsresultat prognose 2020	1,6	0,2	-3,8		
Netto lånegjeld prognose 2020	3,7	78	81		
Disposisjonsfond prognose 2020	2,1	6	2		
Kostnadsnivå per 2015	4,9				Samlet kostnad for sju områder
Inntektsnivå 2015	1,6	98,2			100 = landsgjennomsnittet. Inkludert utbytter

Folketall: Veksten i folketall blir middels de neste årene.

Antall elever: Elevtallet er omtrent uendret de neste årene, noe som er nær normalnivået for hele landet.

Antall over 80 år: Det er ventet en liten økning i antallet gamle over 80 år, omtrent som ellers i landet.

Korrigert netto driftsresultat: Vi forventer at korrigert netto driftsresultat nasjonalt vil falle i årene framover, siden det i 2015 og 2016 ser ut til å være på særlig høye nivåer. I Sortland venter vi et driftsresultat i 2020 langt under null, nær de dårligste i landet. Spørsmålet er om kommunen kan ta hånd om utfordringene og gjøre spådommene til skamme?

Disposisjonsfond: Disposisjonsfondet forventer vi kommer til å være lite ved utgangen av økonomiplanperioden, som i så fall ikke er noen buffer mot økonomiske utfordringer.

Kostnadsnivå: Kostnadsnivået innen de viktigste sektorene, justert for utgiftsbehovet, er litt under middels.

Korrigert inntekt: Beregningene av korrigert inntektsnivå viser at Sortland ligger litt under landsgjennomsnittet.

Kommunalrapport framtidsbarometeret hevder at driftsresultatet for Sortland kommune antas å bli blant de dårligste i landet.

I tillegg antar kommunalrapport at disposisjonsfond også i stor grad vil være oppbrukt i slutten av økonomiperioden.

2 Forutsetninger på nasjonalt nivå

2.1.1 Statsbudsjettet

Etter Revidert nasjonalbudsjett 2016 er anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2016 oppjustert med 3,8 mrd. kr. fordelt med 3,1 mrd. på kommunene og 0,7 mrd. på fylkeskommunene. Bakgrunnen er i hovedsak ekstraordinært store uttak av utbytter til personlige skattytere for inntektsåret 2015, som trolig skyldes tilpasninger i forkant av skattereformen fra 2016.

Den samlede pris- og kostnadsveksten (kommunal deflator) anslås til 2,6 prosent, dvs. uendret fra Revidert nasjonalbudsjett 2016 (deflator 2017 forventes å være 2,5 %). Den reelle veksten i kommunesektorens samlede inntekter i 2016 anslås til 12,1 mrd. kroner, tilsvarende 2,7 prosent. Realveksten i de frie inntektene anslås til 7,2 mrd. kroner, tilsvarende 2,1 prosent. Inntektsveksten i 2016 blir betydelig sterkere enn anslått i RNB 2016.

2.1.2 Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2017

Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2017 på 3,4 mrd. kroner, tilsvarende 0,7 prosent. Videre legger Regjeringen opp til realvekst i frie inntekter på 4,075 mrd. kroner, tilsvarende 1,2 prosent. Veksten i frie inntekter fordeles med 3,625 mrd. kroner på kommunene og 0,45 mrd. kroner på fylkeskommunene. Årsaken til at veksten i samlede inntekter er lavere enn veksten i frie inntekter, er at øremerkede tilskudd foreslås redusert. Inntektsveksten er i tråd med det som ble varslet i kommuneproposisjonen.

Inntektsveksten i 2017 er regnet fra inntektsnivået i 2016 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2016. Det innebærer at oppjusteringen av anslaget for kommunesektorens inntekter i 2016 ikke påvirker nivået på sektorens inntekter i 2017.

Veksten i frie inntekter på totalt 4,1 mrd kroner, fordelt med 3,625 mrd. til kommunene og 450 mill. til fylkeskommunene, må ses i sammenheng med økte utgifter for kommunesektoren knyttet til befolkningsutviklingen. Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) har anslått merutgiftene for kommunesektoren i 2017 til om lag 2,5 mrd. kroner som følge av den demografiske utviklingen. Av dette kan det anslås at om lag 2,1 mrd. kroner må finansieres innenfor veksten i frie inntekter.

I Kommuneproposisjonen 2017 ble veksten i kommunesektorens samlede pensjonskostnader anslått til i størrelsesorden 850 mill. kroner i 2017, ut over det som dekkes av den kommunale deflatoren. De økte kostnadene må dekkes av de frie inntektene. I tillegg kommer regjeringens satsinger på tiltak finansiert innenfor de frie inntektene på i alt 0,8 mrd. kroner til følgende satsinger:

- 150 mill. kroner begrunnes med tidlig innsats i grunnskolen
- 300 mill. kroner med opptrappingsplanen på rusfeltet
- 100 mill. kroner med opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering
- 50 mill. kroner med økt satsing på skolehelsetjenester og helsestasjoner
- 200 mill. kroner er begrunnet med behovet for fornying og opprusting av fylkesveiene

Innenfor den samlede veksten i frie inntekter gir det et handlingsrom for kommunesektoren på vel 300 mill. kroner til å bygge ut tjenestene eller bedre kvaliteten på tjenestetilbudet i tråd med lokale behov.

2.2 Økonomisk handlingsrom Sortland

Sortland får en samlet vekst på skatt og rammetilskudd til neste år på 2,3 %. I tabellen under fremkommer oversikt over kommunens inntekter fra skatt og rammetilskudd 2013-2017.

(i tusen kroner)	2013	2014	2015	2016	2017
Sum rammetilskudd	309 530	325 256	320 590	329 201	334 361
Endring	3,00 %	5 %	-1,40 %	2,70 %	1,60 %
Sum skatt	192 926	197 249	213 192	225 756	233 095
Endring	7,30 %	2,20 %	8,10 %	5,89 %	3,25 %
Sum skatt/ramme	502 456	522 505	533 790	555 000	567 500
Sum endring	4,60 %	4,00 %	2,2 % (4,15 %)	4,00 %	2,30 %

Som tabellen over viser har kommunen en beskjeden økning i rammetilskuddet, fra 2016 til 2017. I anslaget for rammetilskuddet ligger også skjønnsmidler fra Fylkesmannen på kr 1,971 mill kr. Skatteinntektene anslås i prognosemodellen å øke med ca. 7,4 mill kr, tilsvarende 3,25 % i samme periode. Totalt innebærer overføringen over skatt/ramme en økning på 19,2 mill kr 2017 fra vedtatt budsjett for 2016 (økningen i tabellen over viser 12,5 og er fra regulert nivå).

Etter at momskompensasjon fra investeringer nå føres i investeringsregnskapet er tilrådingen fra TBU om at netto driftsresultat bør være minst 1,75 %. Det er uttrykt en ambisjon om å bedre handlingsrommet til Sortland kommune i årene fremover. På sikt anbefales det å stabilisere et driftsoverskudd på 1,75 %, eller opp mot 15 mill kr i netto driftsresultat.

Tabellen nedenfor viser at Sortland kommune har positivt netto driftsresultat frem til 2014. Det som er verdt å merke seg er at det i tabellens øverste resultatlinje ikke er kompensert for bruk av investeringsmoms og avsetning til pensjonsforpliktelser. For å vise hva dette innebærer for kommunens "egentlige" resultat, blir dette korrigert i den nederste linjen (*Korrigert nto driftsresultat i % av driftsinntekter*).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Netto driftsresultat i % av driftsinntekt	5,5	2,9	3,9	2,0	0,5	- 0,8
Korrigert nto driftsresultat i % av driftsinntekt	2,2	-0,1	2,1	1,3	- 1,6	- 0,5

Netto driftsresultat viser fra 2014-2015 en negativ endring på 10,8 mill kroner (fra 4,1 mill kr i pluss til -6,7 mill kr i 2015). Samtidig som Sortland i forrige år hadde et negativt driftsresultat hadde landet for øvrig et historisk høyt netto driftsresultat (2,6 %).

2.2.1 Implikasjoner

Sortland kommune har de siste 10 årene hatt en økning i folketallet på 579 personer, og tilsvarer en økning på 5,9 %. Siste året var økning på 48 personer, og tilsvarer en vekst på 0,4 %. Etter andre kvartal i inneværende år (pr. 1.7.2016) har Sortland kommune en historisk høy befolkningsøkning på 147 personer. Til sammenligning var nest høyeste økning (eksklusive Kvæfjord med 102 personer i 2000) i 1998 på 102 personer for årets to første kvartal.

Til tross for en samlet positiv befolkningsutvikling, er det utviklingstrekk som ønskelig kunne vært mer positive. Gruppen unge voksne 20-44 år (i den mest fertile alder) er tilnærmet uendret i 10 års perioden (-6 personer), mens det har vært en negativ utvikling i den yngste aldersgruppen/elevgruppen (6-15 år viser 14,2 % nedgang, tilsvarende 186 personer).

Rådmannen vil også nevne at det i sist fremskrevet prognose (se tabell side18) så vil Sortland få over en dobling i gruppen + 80 år, fra 441 personer i 2021 til nesten 1.000 i 2040. Økningen for samme gruppe i tidsrommet 2021 til 2025 er også bortimot 100 personer. Dette kan også på kort sikt utfordre kommunens tjenesteproduksjon, ut fra dagens nivå.

Startlån

Formålet med startlån er å bidra til at husstander som har problemer med etablering i egen bolig, skal få mulighet til å etablere seg og bli boende i nøkterne og gode boliger. Startlån er behovsprøvd og kan omfatte unge i etableringsfasen, barnefamilier, enslige forsørgere, funksjonshemmede, flyktninger, personer med oppholdstillatelse på humanitært grunnlag og andre økonomisk vanskeligstilte husstander. Lånesøkere må dokumentere at husstandens framtidige inntekter og eventuelle stønader er tilstrekkelige til å betjene renter og avdrag på lån i tillegg til vanlige levekostnader.

Det gis lån til kjøp av bolig, utbedring av boligen eller refinansiering. Oftest brukes lånet til toppfinansiering. Kommunen har tapsrisiko for de første 25 % av startlånets restgjeld på tapstidspunktet. Staten har tapsrisikoen for de siste 75 %. Kommunens tap kan dekkes av tapsfond. Startlån er et godt forebyggende tiltak, og behovet har vært økende de siste årene. Økt boligsosialt arbeid vil kunne legge forholdene bedre til rette for å dempe presset i boligmarkedet i Sortland. Rådmannen vil utarbeide nye vedtekter for tildeling av startlån.

Rådmannens anbefaler at ordningen bør videreføres ved at lånerammen holdes på 10 millioner kr årlig i perioden.

2.3 Forutsetninger i økonomiplandokumentet

I motsetning til Statsbudsjettet som «bare» fastsetter den økonomiske rammen for ett år av gangen, må kommunene budsjettere i en 4-årig økonomiplanperiode. Det innebærer at det i løpet av økonomiplanperioden vil være usikkerhet i flere av forutsetningene i rådmannens framlagte økonomiplandokument. De viktigste forutsetningene som rådmannen har lagt til grunn i sine vurderinger oppsummeres i dette kapittelet.

Forslag til budsjett 2017 og økonomiplan for 2017-2020 tar utgangspunkt i en videreføring av budsjettnivået som er vedtatt for inneværende år og for årets budsjettreguleringer. Det vil være endringer i løpet av budsjettåret som endrer de planlagte økonomiske forutsetningene som lå til grunn når forrige økonomiplanperiode ble vedtatt. Rådmannen har etter beste evne forsøkt å balansere dette så nøytralt som mulig. Det er videre kompensert for lønns og prisvekst.

Frem til budsjett 2015 ble lån budsjettet med kalkulasjonsrente på 5,2 % hvor differansen mellom denne og reell rente skulle avsettes på “rentereguleringsfond”. I fjorårets budsjett og for økonomiplanperioden har rådmannen brukt en kalkulasjonsrente på 3,2 %. For inneværende økonomiplanperiode ble det vedtatt å benytte en rentefot på 2 %, og denne rentefoten har rådmannen lagt til grunn i for alle investeringsprosjekter. Isolert sett er rådmannens forslag til økonomiplanen 8,6 mill kr “lettere” å budsjettere i denne økonomiplanperioden, enn for eksempelvis 3 år siden, grunnet bruk av lavere kalkulasjonsrenter på lån. Differansen på å benytte ulike lånerenter i økonomiplanperiodene fremkommer i tabellen under.

		2 017	2 018	2 019	2 020	Differanse
Låneporteføljen 2017-2020		94 765 000	52 830 000	12 030 000	9 580 000	ulike renter
f.o.m 2016	2 %	1 644 347	4 622 439	5 723 678	5 986 466	
t.o.m 2015	3,20 %	1 993 530	5 466 296	6 752 036	7 013 642	3 248 574
t.o.m 2014	5,20 %	2 575 502	6 872 735	8 465 973	8 725 601	8 662 881

Innenfor selvkostområdene vann/avløp beregnes renter/avdrag også med 2 % (i henhold til gjeldene forskrift/regelverk, er kalkulasjonsrenten p.t. 1,85 %).

Kommunens låneavdrag i hele økonomiplanperioden videreføres med laveste avdragssats. Rådmannen vil samtidig informere om at det neste år er foreslått endring i denne beregningsmetoden, og for Sortland kommune vil årseffekten (på låneporteføljen pr. 2016), innebære en øking i avdragsutgiftene på 4,7 mill kr hvert år. Rådmannen velger ikke å legge dette til grunn, før en eventuell endring blir vedtatt.

Sortland kommune er tildelt 1,971 mill kr i skjønnsmidler for 2017, basert på at vi er kompensert for lite innenfor enkelte områder. Rådmannen har forutsatt en årlig tildeling på det samme nivået i hele økonomiplanperioden. Tildeling over rammetilskuddet var for inneværende år 2,3 mill kr.

Når det gjelder befolkningsutviklingen endrer ikke rådmannen det tidligere vekstanslaget på ca. 1 % årlig vekst i økonomiplanperioden. Befolkningsveksten i Sortland er pr i dag lavere enn landsgjennomsnittet, og medfører at kommunen mottar en forholdsmessig mindre andel av den totale (lands)fordelingen.

Sortland mottar som én av 33 tidligere vertskommuner for HVPU-institusjoner et eget øremerket tilskudd (= vertskommunetilskuddet). Som følge av at det etter hvert blir færre og færre brukere (8 i 2013, 6 i 2014 og 4 fra 2015), reduserte rådmannen for inneværende år tilskuddet med 1,45 mill kr. I følge anslagene fra vertskommuneorganisasjonen LVSH er dette ytterligere redusert i 2017 budsjettet med 0,164 mill kr.

Pensjonskostnadene (jfr. side 4) for 2017 er både i KLP fellesordningen og i KLP sykepleierordningen betydelig lavere for 2016 (15,54 % i 2017 og 16,21 % - eksklusive arbeidstakers andel på 2 %), og for Statens pensjonskasse er den satt ned fra 11,15 %, til 10, 25 % i 2017. Dette har rådmannen lagt til grunn for hele økonomiplanperioden.

2.3.1 Eiendomsskatt

Sortland kommune tar ikke fullt i bruk det inntekspotensialet som ligger i eiendomsskatten. Pr 2016 er kommunens eiendomsskattesats for "verker og bruk" satt til maksimalgrensen (7 ‰) og 5,7 ‰ på bolig/eiendom. Etter eiendomsskatteleva har kommunestyret anledning til å øke skattesatsen med inntil 2,0 ‰ pr (oppad begrenset til 7 ‰). På bakgrunn av årets eiendomskatteinntekter har rådmannen korrigert inntektene fra kommunal eiendomsskatt med netto 0,55 mill kr f.o.m 2017 uten å endre på skattesatsen. Dette skyldes utelukkende bare endringer i "eiendomsporteføljen" (flere boliger/utbygginger etc.).

Rådmannen har i sitt forslag til budsjett 2017 og økonomiplanperiode ikke valgt å foreslå økning av eiendomsskatt. Ved vedtak om økning av (maksimal) eiendomsskatt, har Sortland kommune potensial til å øke eiendomskatteinntektene f.o.m 2017 til 7 ‰. Dette kan utgjøre en økning på ca. 3,8 mill kr hvert år.

For 2017 ligger det budsjettert med netto 26,7 mill kr fra eiendomsskatt med følgende fordeling (kostnader datasystem ca. 0,155 mill kr er trukket fra):

E-skatt verk og bruk	3,3 mill kr
E-skatt fra næring	5,8 mill kr
E-skatt boliger/fritid	17,7 mill kr
Sum 2017	26,7 mill kr

2.3.2 Overføring til Kulturfabrikken Sortland KF (KFKF)

Overføringer til KFKF fra Sortland kommune består av 3 elementer. Det ene er kapitalkostnader og adm. kostnader fra Kulturfabrikken Eiendom AS (KEAS), det andre er FDV kostnader fra Sortland kommune v/eiendomsdrift og det siste er “kulturdriften”. For 2016 utgjorde overføringen 26,025 mill kr og rådmannen har i sitt forslag lagt det samme beløpet til grunn i budsjett 2017 (og hele økonomiplanperioden).

I KFKF innstilling til styret vedrørende årsbudsjett og økonomiplan for KFKF er det også vedtatt 2 nye driftstiltak, på linje med 2016:

- 1 tilskudd eksterne idretts- og nærmiljøanlegg kr 400.000,-**
- 2 vedlikeholdsmidler til samfunnshus/grendehus kr 200.000,- årlig

Skulle foranstående tiltak bli vedtatt (av kommunestyret) må overføringsrammen til kulturfabrikken økes med tilsvarende beløp, 0,6 mill kr utover det som ligger i kommunens budsjettoverføring.

**På lik linje med fjoråret synes rådmannens at begge tiltakene fra KFKF er gode og samfunnsnyttige tiltak som vil komme allmenheten til gode. Begrunnelsene for at rådmannen ikke tilrår tiltak 1 og 2 henger sammen med at kommunen selv ikke avsetter vedlikeholdsmidler til den bygningsmassen kommunen forvalter (tidligere avsatt 4 mill pr år), og at det ikke er disponible økonomiske rammer tilgjengelig.

I utgangspunktet så øker kapitalkostnadene i KEAS med kr 372.000,- i 2017. Dette skyldes at det blir 2 avdrag pr år på lån nr 4 (27,5 mill kr) fra om med 2017 (bare ett avdrag i 2016). På grunn av at det har vært en differanse mellom budsjettet og faktisk betalt renter/avdrag i KEAS, har selskapet stående en “rentebuffer” på kr. 935.353,-. Rådmannen har i dialog med selskapet fått aksept på at KEAS bruker av bufferen i 2017, slik at kommunen har samme kostnadene i 2017 som inneværende år. Dette legges for øvrig til grunn for hele økonomiplanperioden.

Utleie av idrettshaller

For inneværende år er det vedtatt en bevilgning på kr 0,6 mill kr til gratis trening for skoleåret 2015/2016 for barn under 12 år. Dette har vært en vellykket satsing, men rådmannen har ikke funnet rom for å videreføre tiltaket i økonomiplanperioden.

Utover årets “tilleggsbevilgning” (gratis leie til unge under 12 år) har Sortland kommune ca. 2,9 mill kr i årlige nettoutgifter til Sortlandshallen og Blåbyhallen (basert på regnskap 2015):

Sortlandshallen		Blåbyhallen	
Utgifter	6 237 858	Utgifter *)	6 859 436
Inntekter inkl interne overføringer	-4 377 430	Inntekter inkl interne overføringer **)	-5 867 987
Netto utgift	1 860 428	Netto utgift	991 449

*) inkl.:

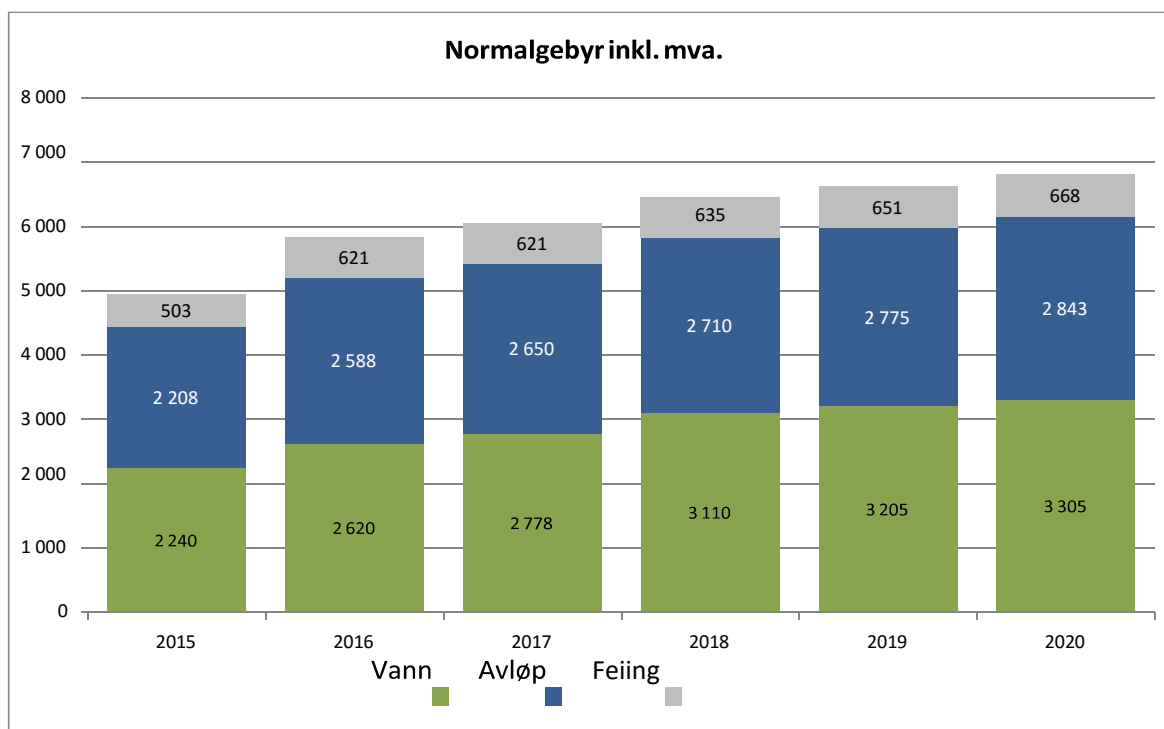
Tilskudd Sif	500 000
Forvaltningsgodtgjørelse Sif	2 329 336
Tap på fordring (Sif pr 1/1-15)	583 626

**) inkl: Kapitalrefusjon Sif -2 500 000

2.3.3 Gebyrsatser husholdninger

Fra 2016 til 2017 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 3,8 % for å dekke kommunens kostnader på områdene. Gebyret for vann øker med 6,0 %, mens gebyret for avløp øker med 2,4 %.

I perioden 2015 til 2020 øker samlet gebyr med kr 1 865,-, fra kr 4 951,- i 2015 til kr 6 815,- i 2020. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 6,6 %. I stolpediagrammet på neste side er gebyret for vann og avløp basert på et årlig stipulert forbruk på 200 kubikkmeter vann. Gebyrsatsene er inkl. mva.

Utviklingen for gebyrsatsene i økonomiplanperioden 2017-2020 fremkommer i tabellen under, og vises i % økning for hvert enkelt år.

Årlig gebyrendring fra året før	2017	2018	2019	2020
Vann	6,0 %	12,0 %	3,1 %	3,1 %
Avløp	2,4 %	2,3 %	2,4 %	2,4 %
Feiing	0,0 %	2,2 %	2,6 %	2,5 %
Total endring	3,8 %	6,7 %	2,7 %	2,8 %

3 Forutsetninger på lokalt nivå

3.1.1 Befolkningsutvikling

Den demografiske utviklingen har direkte konsekvenser for den kommunale tjenesteproduksjonen, både mht. utviklingen i antall brukere og behov for bygninger og anlegg. Den første tabellen viser årlig utvikling, slik den har vært i de ulike aldersgruppene de siste 10 årene, samt siste året.

I perioden fra 2006-2016 har innbyggertallet i Sortland kommune økt med 575 personer og tilsvarer en økning på 5,97 %. For Norge har økningen vært 12,37 % i samme periode (573.766 personer).

Folkemengde 1.januar, etter aldersgrupper 2001-2016. Kilde SSB

År	Totalt	0-5 år	6-12 år	13-15 år	16-19 år	20-44 år	45-66 år	67-79 år	80-89 år	90 år +
2001	9 363	812	1 032	351	466	3 190	2 280	804	376	52
2002	9 408	816	1 035	359	477	3 166	2 359	761	388	47
2003	9 476	801	1 038	393	453	3 182	2 407	745	402	55
2004	9 504	757	1 012	436	490	3 166	2 438	744	407	59
2 005	9 536	734	1 005	470	485	3 137	2 504	719	419	63
2 006	9 639	705	1 011	483	525	3 168	2 534	726	412	75
2 007	9 703	680	1 011	465	575	3 142	2 619	734	409	68
2 008	9 678	660	998	453	594	3 094	2 673	736	391	79
2 009	9 732	665	984	429	625	3 068	2 762	743	380	76
2 010	9 819	702	945	438	641	3 080	2 813	752	373	75
2 011	9 856	702	935	425	620	3 090	2 852	791	354	87
2 012	9 983	721	927	440	608	3 138	2 889	822	345	93
2 013	10 082	727	901	449	599	3 157	2 910	898	341	100
2 014	10 129	735	851	473	610	3 146	2 911	971	331	101
2 015	10 166	708	872	461	603	3 160	2 916	1 023	315	108
2 016	10 214	698	870	438	623	3 160	2 932	1 077	309	107
2 006	9 639	705	1 011	483	525	3 168	2 534	726	412	75
2 016	10 214	698	870	438	623	3 160	2 932	1 077	309	107
Økning	575	-7	-141	-45	98	-8	398	351	-103	32
%-vis	6,0 %	-1,0 %	-13,9 %	-9,3 %	18,7 %	-0,3 %	15,7 %	48,3 %	-25,0 %	42,7 %
2 015	10 166	708	872	461	603	3 160	2 916	1 023	315	108
2 016	10 214	698	870	438	623	3 160	2 932	1 077	309	107
Økning	48	-10	-2	-23	20	0	16	54	-6	-1
%-vis	0,5 %	-1,4 %	-0,2 %	-5,0 %	3,3 %	0,0 %	0,5 %	5,3 %	-1,9 %	-0,9 %

Til tross for at Sortland har en samlet positiv befolkningsutvikling, kan det anses noen negative utviklingstrekk. Dette gjelder både gruppen unge voksne 20-44 år (i den mest fertile alder) er tilnærmet uendret i 10 års perioden, mens det har vært en negativ utvikling i de yngste aldersgruppene.

- Fødselstallet sank markant etter 2001, og aldersgruppa 0-5 år ble redusert fra 816 barn i 2002 til 660 barn i 2008. Siden har aldersgruppa igjen økt, og utgjorde til sammen 698 barn ved inngangen til 2016.

- Aldersgruppa 6-12 år (småskolebarn) er redusert med 141 barn de siste 10 årene, dvs.– 13,9 % (nivået i fjor var 131 barn og 13 %).
- Aldersgruppa 13-15 år nådde sitt høyeste nivå i 2006. Deretter ble antallet gradvis lavere, men har økt noe igjen siden 2011, men i fjor ble gruppen redusert med hele 5 % - tilsvarende 23 personer.
- Gruppen unge voksne 20-44 år er relativt stabilt i 10-årsperioden, med – 8 personer. Ser vi på kjønnsfordelingen, fremstår tallene mer i ubalanse. I aldersgruppa er det vesentlig flere menn enn kvinner.
- Aldersgruppa 67-79 år har økt betydelig de siste årene og andelen har nå passert landsgjennomsnittet. Veksten siste året var 5,3 % - tilsvarende 54 personer
- Aldersgruppa 80-89 år økte jevnt og trutt fram til 2005, til 419 personer. I perioden 2006-2016 er aldersgruppa redusert betydelig, og utgjør sammen med gruppen 6-12 år den største nedgangen med 25 % - tilsvarende 103 personer.
- Aldersgruppa over 90 år har økt med 42,7 %, fra 75 personer i 2006 til 107 personer i 2016.
- Andelen i aldersgruppene 80+ år er lik landsgjennomsnittet. Begge gruppene er lavere andelsmessig enn gjennomsnittet i Nordland.

I tillegg til utviklingen på kommunenivå er det viktig å se på utviklingen i kommunens kretser. (Kilde er grunnkretsdata fra Statistisk Sentralbyrå.)

Grunnkretsdata	01.jan	1990	2000	2010	2015	2016	Endring 2015/2016	Endring 00-10	%-vis 00-10	Endring 2010-2016	%-vis 2010-2016
Nevernes		85	58	52	56	57	1	-6	-10,30 %	5	9,62 %
Jennestad		354	351	330	323	327	4	-21	-6,00 %	-3	-0,91 %
Holmstad		1 018	947	902	908	879	-29	-45	-4,80 %	-23	-2,55 %
Holand		497	487	528	518	520	2	41	8,40 %	-8	-1,52 %
Sortland		4 118	4 855	5 332	5 586	5 665	79	477	9,80 %	333	6,25 %
Maurnes		679	623	695	715	692	-23	72	11,60 %	-3	-0,43 %
Strand		512	696	802	828	864	36	106	15,20 %	62	7,73 %
Sigerfjord		814	929	1 010	1 028	1 016	-12	81	8,70 %	6	0,59 %
Blokken		159	152	92	95	93	-2	-60	-39,50 %	1	1,09 %
Godfjord			102	62	85	76	-9	-40	-39,20 %	14	22,58 %
Ikke oppgitt		65	30	14	24	25	1	-16		11	
Totalbefolkning		8 301	9 230	9 819	10 166	10 214	48	589	6,40 %	395	4,02 %

- Grunnkrets Sortland har siste året økt med 79 personer.
- Grunnkrets Strand har siste året økt med 36 personer.
- Grunnkrets Sigerfjord har siste året minket med 12 personer
- Grunnkrets Holmstad har siste året minket med 29 personer.
- Grunnkrets Maurnes har siste året minket med 23 personer.

3.1.2 Befolkningsprognose for Sortland i planperioden 2017-20 og 2017-2040

I befolkningsprognosen fra SSB (alternativ MMMM) viser utviklingen at innbyggertallet i kommunen vil øke fra dagens (1.1.2016) 10 214 personer til 10 560 i 2020, altså en økning på 346 personer.

Frem til 2040 er estimatet at det skal bo 12 000 i Sortland kommune. Prognosene vises i tabellen på neste side.

	Faktisk	Planperioden 2017-2020					%-endring
Aldersgrupper	2016	2017	2018	2019	2020	Endr. 16-20	2016-2020
0-5 år	698	700	704	711	710	12	1,7
6-12 år	870	900	915	923	941	71	8,2
13-15 år	438	383	360	363	374	-64	-14,6
16-19 år	623	635	624	594	553	-70	-11,2
20-44 år	3 160	3 192	3 213	3 257	3 281	121	3,8
45-66 år	2 932	2 975	3 006	3 024	3 017	85	2,9
67-79 år	1 077	1 104	1 149	1 187	1 253	176	16,3
80 år +	416	427	422	432	431	15	3,6
Totalt	10 214	10 316	10 393	10 491	10 560	346	3,4

Prognosen viser at veksten i Sortland fram til 2020, antas å være følgende:

- Barnehagegruppen (0-5 år) økning 12 barn
- Grunnskolen (6-12 år) økning 71 barn
- Ungdomskolen (13-15 år) nedgang 64 barn
- Aldersgruppen (16-19 år) nedgang 70 ungdommer
- Gruppen “godt voksne” (67-79år) økning 176 personer
- Gruppen “godt voksne +” + 80 år økning 15 personer

Fremskrives prognosen til å gjelde frem til 2040 (også basert på MMMM alternativet til SSB) fremkommer følgende prognoser:

	Faktisk	Perioden 2021-2040					% endring
Aldersgrupper	2016	2021	2025	2030	2040	Endr 21-40	2021-2040
0-5 år	698	724	753	747	751	27	3,7
6-12 år	870	944	915	958	964	20	2,1
13-15 år	438	386	424	399	438	52	13,5
16-19 år	623	504	540	559	585	81	16,1
20-44 år	3 160	3 324	3 326	3 391	3 416	92	2,8
45-66 år	2 932	2 998	3 003	3 069	3 176	178	5,9
67-79 år	1 077	1 310	1 424	1 481	1 682	372	28,4
80 år +	416	441	537	704	987	546	123,8
Totalt	10 214	10 631	10 922	11 308	11 999	1 368	12,9

Prognosen frem til 2040 viser følgende hovedtrekk:

- Barnehagegruppen (0-5 år) økning 27 barn
- Grunnskolen (6-12 år) økning 20 barn
- Ungdomskolen (13-15 år) økning 52 barn
- Aldersgruppen (16-19 år) økning 81 ungdommer
- Gruppen “godt voksne” (67-79år) økning 372 personer
- Gruppen “godt voksne +” + 80 år økning 546 personer

Ovenstående er prognoser på folketallsutviklingen i Sortland kommune, og jo lengre prognosen er fremskrevet, desto mer usikkerhet vil det være i anslaget. Rådmannen vil uansett bemerke at det er visse utviklingstrekk som med stor sannsynlighet vil utfordre dagens tjenesteproduksjon. Med dette mener rådmannen at utviklingstrekkene i den eldste delen av befolkningen fremover vil medføre en dreining i tjenesteproduksjon, til der hvor behovet antas å komme.

4 Driftstiltak i økonomiplanperioden

Rådmannen har tidligere angitt at det har vært utfordrende å fremlegge et saldert budsjett til politisk behandling. Rådmannen legger her frem de tiltak som foreslås nødvendig for å balansere budsjett og økonomiplan. Innledningsvis vises en overordnet oversikt over valgte driftstiltak, og hvert enkelt tiltak blir beskrevet under sin respektive sektor/rammeområde i kapittel 5.

	2017	2018	2019	2020
Over-/underskudd konsekvensjustert budsjett (før investeringer og driftstiltak)	-5 310 229	-3 134 854	-816 959	-245 681
Totale driftskostnader fra investeringsbudsjett (renter/avdrag i de prosjektene som ligger i rådmannens forslag- se kapittel 6)	1 644 347	4 622 439	5 723 678	5 986 466
Valgte driftstiltak (i rådmannens forslag- fremkommer i kapittel 5)	3 665 882	-1 487 585	-4 906 719	-5 740 785
Over-/underskudd budsjettversjon (altså balanse i perioden)	0	0	0	0
<i>HOMS: A. Sykehjemslege 50 % økning fra 1.1.17</i>	<i>780 162</i>	<i>780 162</i>	<i>780 162</i>	<i>780 162</i>
<i>HOMS: D. Tilskudd til Frivilligsentralen</i>	<i>365 000</i>	<i>365 000</i>	<i>365 000</i>	<i>365 000</i>
<i>HOMS: E. 50 % økt stilling til Helsestasjon</i>	<i>248 667</i>	<i>248 667</i>	<i>248 667</i>	<i>248 667</i>
<i>HOMS: F. Økte stillinger som følge av Heltid i Nord (Økte ressurser til Kårstua)</i>	<i>1 044 400</i>	<i>1 044 400</i>	<i>1 044 400</i>	<i>1 044 400</i>
<i>HOMS: G. 50 % hjelpemiddelteknikker fra 1.1.17</i>	<i>248 667</i>	<i>248 667</i>	<i>248 667</i>	<i>248 667</i>
<i>HOMS: I. Private fysioterapeuter - økt driftstilskudd etter opptrappingsplan</i>	<i>250 000</i>	<i>492 000</i>	<i>492 000</i>	<i>492 000</i>
<i>HOMS: X. Håløygtunet - Nybyggalternativ B: 6 plasser Håløygtunet+2 i Leilighet til 1.9. Deretter 6 på Håløygtunet og 6 i avlastningsboligen</i>	<i>1 184 215</i>	<i>3 641 482</i>	<i>3 631 482</i>	<i>3 631 482</i>
<i>HOMS: X: Tilskudd til fysioterapi (kommunen tildeler 350.000,- fra rammen og tar samtidig egenandel (fra den kurative delen) fra brukerne)</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>OPPV: Holmstad U-trinn overføres Sortland U. skole</i>	<i>-1 500 000</i>	<i>-3 000 000</i>	<i>-3 000 000</i>	<i>-3 000 000</i>
<i>OPPV: Lønnsavsetning til lærerløftet 2015/2016</i>	<i>397 183</i>	<i>397 183</i>	<i>397 183</i>	<i>397 183</i>
<i>OPPV: Strukturtiltak</i>	<i>0</i>	<i>-6 600 000</i>	<i>-8 880 000</i>	<i>-9 590 000</i>
<i>RÅDM: HMS rådgiver</i>	<i>148 023</i>	<i>346 890</i>	<i>346 890</i>	<i>346 890</i>
<i>RÅDM: Reduksjon en stilling ved økonomiavdelingen</i>	<i>-530 903</i>	<i>-530 903</i>	<i>-530 903</i>	<i>-530 903</i>
<i>RÅDM: Øke politisk disposisjonskonto</i>	<i>35 000</i>	<i>35 000</i>	<i>35 000</i>	<i>35 000</i>
<i>RÅDM: Økning eldrerådet</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>
<i>TEK: Holmen Industriområde - tilrettelegging for næring</i>	<i>200 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>TEK: Hovedplan avløp - planarbeid 2017 (er i selvkost-belastes gebyr))</i>	<i>1 000 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>TEK: IKT fagarbeider</i>	<i>373 000</i>	<i>497 333</i>	<i>497 333</i>	<i>497 333</i>
<i>TEK: Matrikkel/GEO data Trainee stilling 100 %, fra 1.4.2017</i>	<i>248 134</i>	<i>372 200</i>	<i>124 066</i>	<i>0</i>
<i>TEK: Naturforvaltning - Saksbehandler, øking fra 80 til 100 % stilling</i>	<i>124 334</i>	<i>124 334</i>	<i>124 334</i>	<i>124 334</i>
<i>TEK: Stipulerte leieinntekter for ambulanse i brannstasjon</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-881 000</i>	<i>-881 000</i>

5 Enhetene

5.1 Helse og omsorg

Budsjettet for 2017 tar utgangspunkt i vedtatt organisasjonsplan for sektoren. Organisasjonsarbeidet ble ferdigstilt i 2014 og har vært i ordinær drift i 2 år. Fra 2017 er det rom for å ta inn enhetsleder helse, som ble vedtatt i 2014, men satt på vent av økonomiske grunner i 2015 og 2016.

Helse og Omsorg drives i utgangspunktet effektivt og med gode eller svært gode tjenester. Hovedårsaken til en vellykket drift er at Sortland har satset på en omsorgsprofil med sterke hjemmetjenester og relativt få sykehjemsplasser. I vanskelige tider budsjettmessig er det viktig å ikke endre på de faktorer som gir vellykket drift, men heller endre på faktorene som kan gi forbedring av tilbud og samtidig gi en mer framtidsrettet og effektiv drift.

De største utfordringene knyttet til drift av helse og omsorg de nærmeste årene knytter seg til følgende forhold:

Underkapasitet på legetjenester.

Det er for lang ventetid på time, det er for lang ventetid på telefon og det er til tider ingen valgmulighet når det gjelder fastlege. Dette er utfordringer som tiltar med økt folketall og flere fra andre kommuner som velger fastlege i Sortland. Det må jobbes intensivt i 2017 for å finne kortsiktige og langsiktige løsninger på denne utfordringen. På lang sikt vil løsningen ligge i etablering i et nytt helsehus. På kort sikt er det behov for å etablere et nytt legekontor i leide lokaler til erstatning for Søndre Frydenlund legesenter som ikke har utvidelseskapasitet.

Romkapasiteten utfordrer på flere områder.

I 2016 har det pågått et godt og relativt stort arbeid knyttet til utredning/mulighetsstudie for etablering av helsehus i Sortland. Utgangspunktet for mulighetsstudien er behov framkommet i plan for helse, omsorg og folkehelse samt i de mer akutte plassbehovene som tjenestene våre har. Legekontorene er allerede nevnt. I tillegg har hjemmesykepleien et stort behov for å få utvidet sine lokaler. Gjennom realisering av et helsehus vil flere av våre tjenesteområder få bedre romkapasitet og derigjennom mulighet til å utvide sitt tjenestespekter. Samlokalisering som virkemiddel for bedre samhandling er et annet viktig mål for helsehusetableringen.

Deltidsutfordringer:

Sortland kommune har over år arbeidet intensivt med å begrense andelen deltidsstillinger(uønsket deltid). Kommunen har vært med på flere prosjekter og flere tiltak er gjennomført med noe effekt(eks turnus med lagvakter). I institusjon har det ikke vært mulig å bruke denne typen løsninger så lite har skjedd der på dette området.

Sortland kommune deltar nå i et prosjektarbeid knyttet til deltidsproblematikk(Heltid i Nord). På bakgrunn av det er det ønskelig å prøve ut en alternativ turnus basert på helårsoppsett, ansatte på flere avdelinger og vikarressurser inkludert i grunnbemanningen. Dette ligger inne i budsjettet uten ekstra kostnad, men må ses i sammenheng med tiltaket som forutsetter økte ressurser til avdeling Kårstua.

I budsjettet er det ikke funnet rom for å komme i gang med frisklivsarbeidet gjennom ansettelse av en frisklivskoordinator. Det legges likevel opp til at kommunen søker tiltaksmidler til formålet i 2017. Det forutsettes også at kommunen søker SLT(samordningsmodell for lokale, forebyggende tiltak mot rus og kriminalitet) - midler i 2017. Videre vil rådmannen sørge for at Sortland kommune søker fattigdomsmidler for 2017.

5.1.1 Tiltak helse og omsorg i økonomiplanperioden: Sum (2017) 4,119 mill kr.:

50 % økning av sykehjemslege fra 1.1.17:

I hht KOSTRA ligger Sortland svært lavt på dekning av sykehjemslege sammenlignet med andre kommuner. Sortland ligger også langt under Legeforeningens anbefalte normtall for legedekning i sykehjem. Kravet til god legeoppfølging i sykehjem har økt betydelig de siste årene. Sortland kommune har fulgt opp dette gjennom opprettelse av 50% stilling for sykehjemslege fra 2014. Denne stillingen utgjorde ikke en vesentlig ressursøkning da den inkluderte en samordning av den gamle tilsynslegeordningen. Med en styrking nå, vil kommunen oppnå også en ressursmessig økning. 20 % av dette erstatter tilsynslege på Sjøgata og Håløytunet sykehjem. Årlig merutgift **kr 780 000,-**.

Tilskudd til frivilligsentral:

Gjelder tidligere øremerket statstilskudd gitt direkte til frivilligsentraler som fra 2017 er innlemmet i rammetilskuddet til kommunene, med **kr 365 000,-**. Rådmannen foreslår å bevilge samme beløp som framkommer i statsbudsjettet til formål Frivilligsentral.

50 % økt stilling til Helsestasjon:

I Statsbudsjettet 2017 er det lagt inn en netto økning på 132 000,- til styrking av Helsestasjon. Helsestasjonen ønsker å bruke midlene til 50% sekretærstilling for å avlaste helsesøstre til mer fagretta tjeneste. Sekretær er en funksjon som er vanlig i helsestasjoner, men som har vært borte i Sortland i årevis på grunn av budsjettreduksjoner tidlig på 2000-tallet. Økt kostnad med **kr 248 000,-**.

Økte ressurser til avdeling Kårstua:

Bemanningen ved avdeling Kårstua er i dag levere enn ved andre sykehjemsavdelinger. Det har vært mulig å leve med da Kårstua er en korttidsavdeling som ikke alltid har vært fullt belagt. Situasjonen i dag er fullt belegg til en hver tid og bemanningen må opp på samme nivå som i øvrige avdelinger. Dette vil medføre økte utgifter tilsvarende 1,5 årsverk sykepleier og **kr 1 044 000,-**.

50 % hjelpemiddelteknikker fra 1.1.17:

Det er i dag 1,5 årsverk hjelpemiddelteknikker i hjemmetjenesten. Det har lenge vært for liten kapasitet, og tjenesten har vært avhjulpet gjennom en praksisplass gjennom NAV. Sortland kommune må finansiere denne stillingen selv fra 2017. Årskostnad er **kr 248 000,-**.

Private fysioterapeuter – økt driftstilskudd etter opptrappingsplan:

Tre av de fem instituttene har ikke fulle driftstilskudd. Det mangler nå 492000,- etter at det ble bevilget 140 000,- i Budsjettreg. 1/16. Beløpet fordeles over 2 år med 250000,- i 2017. Dette tiltaket har utgangspunkt i at det gjenstår 2 år av en intensjon om å trappe opp alle driftstilskudd til 100 % innen 2018. **kr 250 000,-**.

Håløytunet – økt drift i 2017:

Når budsjettet legges fram er det ikke avklart om kommunen vil gjennomføre den prosjekterte utbyggingen ved Håløytunet eller om den stoppes og ny prosjektering igangsettes. I dette forslaget forutsettes det at prosjektet stoppes. Det forutsettes i dette alternativet at boligen med 2 plasser på Lamarktunet drives til 1.9., og at det deretter etableres midlertidig 6 plasser i ledige rom i Avlastningsboligen fra 1.9.2017, samtidig som de 6 eksisterende plasser på Håløytunet drives videre i den form de drives i dag. Tiltaket med 6 plasser i 2 bygninger krever høyere bemanning enn om alle plassene var på Håløytunet. Tilbudet er tenkt å driftes

inntil nye Håløygtnet står ferdig. Merkostnad i 2017 blir **kr 1 184 000,-**. Helårseffekten i 2018 blir selvsagt betydelig høyere.

Redusert tilskudd fysioterapi:

I den kommunale rammeoverføringen i statsbudsjettet for 2017 er tilskudd til fysioterapi redusert med 175 mill kr. Dette innebærer at Sortland kommune har fått redusert sin ramme med ca. 350.000,-. Dette har bakgrunn i at den såkalte diagnoselisten avvikles og alle pasientgrupper må betale egenandel. Det medfører også at det innføres egenandel for den kurative delen som kommunalt ansatte fysioterapeuter utfører. I tiltaket er egenandelen budsjettet med samme beløp som staten har trukket kommunen.

5.2 Oppvekst

Beskrivelse av enheten

Enheten Oppvekst har som hovedmålsetting:

- Sikre, vurdere og utvikle kvaliteten i hele oppvekstområdet.
- Å skape en sammenheng og helhet mellom barnehage og skole, "Det helhetlige læringsløpet".
- Å sikre en god faglig og økonomisk utnytting av spesial- og sosialpedagogiske ressurser og kompetanse.

I arbeidet med å utvikle enheten er det en klar og uttalt målsetting at hovedoppgaven er å sikre høyest mulig kvalitet, slik at det enkelte barn og elev får tatt i bruk sitt potensiale. Det er et viktig arbeid som pågår for å dreie ressursbruken mer over på forebygging og tidlig innsats, slik at tilpasset opplæring blir styrket, og at bruk av spesialpedagogiske ressurser reduseres. På denne måten skal det bli en bedre barnehage- og skolehverdag for alle barn og unge. I arbeidet med budsjett og økonomiplan vil enheten være delt mellom barnehage og utdanning.

5.2.1 Barnehage

I Sortland er det til sammen 14 barnehager. Sortland kommune eier og driver 7 av disse. De øvrige 7 drives av ulike private eiere. Oppvekstenheten har ansvar for de oppgaver Sortland kommune har som eier av 7 barnehager. I tillegg har enheten ansvar for de oppgaver Sortland kommune har som barnehagemyndighet.

- Sikre barns rett til barnehageplass.
- Utvikle kvalitative barnehager.
- Godkjenning og tilsyn av barnehager i kommunen.
- Behandle søknader om redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid.
- Beregning av kommunalt tilskudd til private barnehager.
- Registrere kontantstøtte.

Mål for perioden

- Sikre et kvalitativt og godt barnehetilbud som bygger på likeverd for alle barn i Sortland kommune.
- Utvikle en plan for kvalitet i barnehagene.
- Sikre en kostnadseffektiv drift av kommunens barnehager.
- Sikre attraktive og konkurransedyktige kommunale barnehager.
- Bedre rekrutteringen av pedagoger.
- Sikre alle barn å gå i en barnehage godkjent etter forskrift om Miljørettet helsevern.

- Gjennomføre tilsyn i alle barnehagene i perioden.

Utfordringer i perioden

- Sikre og utvikle uteområdene i de kommunale barnehagene.
- Sørge for en optimalisering av kvalitetsutviklingen i barnehagene.
- Planlegge å etablere en ny stor kommunal barnehage i sentrumsnært område.

5.2.2 Grunnskole

Grunnskoleopplæringen er 10-årig og obligatorisk. Alle har rett til å gå på skolen i det nærmiljøet de hører til. Grunnskolen er gratis og det skal arbeides for at gratisskoleprinsippet følges og etterleves. Alle barn har rett og plikt til opplæring.

I Sortland er det tilsammen 8 kommunale skoler og 1 privat skole som sikrer grunnutdanning til kommunens elever. Oppvekstenheten har ansvaret å støtte opp og utvikle de kommunale skolene i tråd med nasjonale og lokale målsettinger.

Formålet med tjenesten

- Å legge til rette for læring slik at den enkelte elev når sitt potensiale.
- Å legge til rette for læring slik at alle elever får lyst og kraft til å bruke sine evner og forutsetninger.
- Å legge til rette for at hver elev får en kvalitativ god tilpasset opplæring.
- Å legge til rette for tidlig innsats for elever som trenger det.
- Å legge til rette for en helsefremmende skole med aktive og trygge elever.
- Å legge til rette for medvirkning fra elever og foreldre i arbeidet med å utvikle Sortlandsskolen.
- Se også Opplæringslovens § 1-1.

5.2.3 Skolefritidsordning

Formålet med tjenesten

- Opplæringslovens § 13-7: "Kommunen skal ha eit tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid".
- Å gi barn i skolens 1. – 4. Trinn et omsorgs- og fritidstilbud utenom ordinær skoletid, og i tråd med vedtektene.

Hvem kan få tjenesten

Barn i 1. – 4. trinn, og for barn med særskilte behov i 1. – 7. trinn. Det må søkes om opptak på SFO. Søknadsfristen er 15. mars i opptaksåret. Det er også åpnet fr å søke om plass underveis i skoleåret.

Tjenestens innhold

SFO er et pedagogisk tilbud. Skolene utarbeider i samarbeid med foreldre/foresatte hvert år en egen plan som beskriver innhold og tilbud.

Hva koster tilbudet

Sortland kommunestyre fastsetter hvert år betalingssatser i SFO.

Mål for perioden

- Fortsette å implementere kommunedelplan "Kvalitet i skolen".
- Sørge for et trygt og inkluderende psykososialt læringsmiljø for alle elever i Sortlandsskolen.
- Bedre rapporteringen fra Sortlandsskolen til politisk nivå.

- Bedre Sortlandskolens muligheter til å beholde og rekruttere gode skoleledere, pedagogisk personale og andre kompetansegrupper.
- Sikre alle elever å gå på en skole godkjent etter forskrift om Miljørettet helsevern.
- Utvikle og forbedre kommunens SFO-vedtekter.

Utfordringer i perioden

- Rekruttere og beholde ansatte med høy kompetanse for å ivareta en målrettet videre utvikling i Sortlandsskolen.
- Sikre en langsiktig økonomisk forutsigbarhet for Sortlandsskolen.
- Avklare Sortland kommunes skolestruktur for framtida.
- Sikre en helhetlig implementering av kommunedelplan "Kvalitet i skolen".
- Støtte og utvikle den enkelte skole lokalt.

5.2.4 NAV Sortland

I 2017 og i økonomiplanperioden vil det fortsatt være utfordringer i forhold til bosetting av flyktninger. Kommunen skal bosette 60 flyktninger fordelt på flyktningetjenesten og enslige mindreårige. I tillegg er andelen av enslige voksne som blir bosatt økende, og dette vil influere på flere sider ved kommunal tjenesteproduksjon. Det kommunale tjenestetilbudet, fra mottaksapparatet ved flyktningetjenesten og enslige mindreårige, introduksjonsprogrammet, kapasiteten ved Voksenopplæringen, helsesøstertjenesten, legetjenesten og lokal psykiatritjeneste vil bli utfordret, i tillegg til skoletilbud og barnehageplass til nyankomne barn for de familiene som blir bosatt.

I forhold til kvalifiseringen av flyktningene, er det viktig at det i tiden fremover fortsatt arbeides med et fulltids og helårlig introduksjonsprogram, der arbeidet med å kvalitetssikre innholdet i tiltakene og den individuelle tilpassingen står i fokus. Dette krever et utvidet samarbeid mellom ulike etater i kommunen, og forståelse for at vellykket integrering har utgangspunkt i at det er hele kommunen som bosetter og bidrar til integrering av flyktningene.

5.2.5 Tiltak innen oppvekst i økonomiplanperioden: Sum tiltak (2017) 1,1 mill kr.:

Holmstad U-trinn overføres til Sortland ungdomsskole

Ettersom Sortland ungdomsskole har en vesentlig reduksjon de siste to årene på anslagsvis 55 elever, og Holmstad skoles ungdomstrinn utgjør anslagsvis 39 elever, har Sortland ungdomsskole plass til elevene ved Holmstad u-trinn, og kvaliteten på opplæringstilbudet opprettholdes. Dette tiltaket vil gi reduksjon i lønnsmidler. Tiltaket vil gi en økning i skysskostnader på anslagsvis 100`.

Lønnsavsetning til lærerløftet 2015/2016

Med bakgrunn i den andelen lærere som har tatt etter- og videreutdanning de to siste årene, er det behov for å kompensere lønn til den enkelte som er kvalifisert til endring av lønn gjennom økt kompetanse.

Strukturtiltak oppvekst i økonomiplanperioden

I rådmannens forslag legges det inn strukturtiltak for sektoren oppvekst med økonomisk virkning/konsekvens fra siste halvår 2018. Rådmannen vil nedsette et utvalg som skal legge fram strukturelle forslag innenfor oppvekst, ettersom oppvekstområdet er det området som kommunens samlede driftsutgifter er noe høyere enn hva sammenligningskommunen, KOSTRA-gruppen og landet for øvrig er.

Rådmannen ser at det gjennom skolestruktursaka vil være formålstjenlig å dele nevnte sak i to. Den første delen vil være en generell beskrivelse av nåsituasjon knyttet til befolkningsvekst, kostnadsnivå og skolefaglige tilnærminger. Andre del vil mer bære preg av en skolebruksplan, som spesifiserer rådmannens forslag om struktur og dermed også investeringer. I skolebruksplan vil Rådmann legge fram forslag som har virkning fra høst 2018 og løpende videre i økonomiplanperioden. Rådmannen har som mål å invitere politisk nivå inn i drøftinger underveis i arbeidet i utvalget.

5.3 Teknisk

5.3.1 Teknisk og service

Teknisk og service er organisert med to operative enheter, tekniske tjenester og eiendomsforvaltning. I tillegg er Brann- og beredskap, Fellestjenestene med servicetorg og arkiv/ dokumentcenter, politisk sekretariat, kommunikasjon og IKT organisert som en del av Teknisk og service. Teknisk og service har egen økonomimedarbeider.

2016 har vært et år med skifte av personell og med vakanser. Ved utgangen av året er de fleste stillinger besatt. Fokus for 2017 er å videreutvikle enheten til en mer effektiv, profesjonell og produktiv organisasjon. Teknisk og service skal fortsette sitt fokus på service og godt arbeidsmiljø, beholde og bygge god og nødvendig kompetanse, samt levere profesjonelle tjenester av god kvalitet til våre interne og eksterne kunder.

5.3.2 Tekniske tjenester

Enheten ivaretar kommunens plan- og utviklingsoppgaver, myndighetsutøvelse innenfor områdene samfunnsutvikling, natur- og arealforvaltning, miljøvern, landbruk, plan- og bygningssaker, samt forvalter eiendomsregisteret, GIS/kartverk og oppmåling. Tekniske tjenester har også ansvar for drift av vei, vann og avløp og er en sentral premissleverandør for hvordan byen bygges når planer er vedtatt. Enheten har totalt 28,2 årsverk, inkludert uteseksjonen for vei, vann og avløp. Rådmannen forslår å styrke staben med 1,2 årsverk, ett på Geodata/Matrikkel og 0,2 på Naturforvaltning.

Kommunen har kompetanse og kapasitet på overordnet planlegging. Det er en klar målsetning å beholde og utvikle denne kompetansen, også i et regionalt perspektiv. Arealplanen for de spredtbygde områdene ferdigstilles i løpet av 2017. Revisjon av planen er i slutfasen, forsinket i forhold framdriftsplan i vedtatt planprogram grunnet 2. gangs offentlig ettersyn.

Endring av organisering og ny teknologi kan gi effektiviseringsgevinst, effektivisering vil ha fokus i planperioden. Enheten holder følge med den teknologiske utviklingen. Det er gjennomført en god oppdatering av det teknologiske utstyret, og det arbeides kontinuerlig med å øke kompetansen på bruk av systemene. Utvikling av karttjenesten er en prioritert oppgave. Av større oppgaver som ikke løses i planperioden er digitalisering av planarkiv.

I 2015 ble det utført ekstraordinært vedlikehold på en del av veiene i sentrum og i 2016 er det investert i store veiprosjekt, fortsatt er det stort vedlikeholdsbehov på de kommunale veiene og det er løpende utfordringer med gatelys. Rådmannen foreslår investeringsmidler til gatelys, men har ikke funnet rom for å kunne øke driftsbudsjettet til veivedlikehold eller drift av gatelys. Der er ikke lagt inn økte ressurser for reasfaltering. Vi vil derfor ha merkbare utfordringer med å holde veiene og gatelysene innenfor en tilfredsstillende standard i planperioden.

Rådmannens budsjettforslag til investeringer viser hva som planlegges gjennomført av større vei- og VA prosjekter. Det skal i planperioden gjennomføres ytterligere fjernstyring, tidsstyring og avmåling av gateløys.

5.3.3 Eiendomsforvaltningen

Eiendomsavdelingen forvalter en samlet bygningsmasse er ca. 81.000 m² BTA (inkludert kulturfabrikken). Enheten har ansvar for områdene utbygging, forvaltning, drift og vedlikehold av bygg og eiendommer. Eiendomsforvaltningen har totalt 53,81 årsverk, fordelt på 2 administrative stillinger, 1,7 på utbygging, park/kirkegårder med 4,5 årsverk, 3 driftsledere og 42,6 årsverk fagarbeidere, driftsoperatører og renholdere.

Det fokuseres kontinuerlig på profesjonalisering av eiendomsforvaltningen. Rådmannen forventer at det fra 2017 skal være synlige resultater med hensyn til effektivitet og kvalitet på tjenestene. Enheten skal i tillegg ha fokus på å gjennomføre rådmannens anbefalte investeringsprosjekter for planperioden.

I 2013 viste en nasjonal kartlegging at tilstanden på formålsbyggene i Sortland kommune er god. Dette har vært en langsiktig og bevisst satsning både gjennom eiendomsfondet, og gjennom løpende investeringsprosjekter på rehabilitering og nybygg. En effektiv eiendomsforvaltning er også å se sammenhengen mellom utbygging og drift, med målsetning om å gi brukerne gode og effektive bygg til lavest mulig kostnad. Renhold er en del av det verdibevarende vedlikeholdet og utføres etter renholdsplaner utarbeidet for alle bygg.

Rådmannen vil arbeide for at SK fortsatt skal ha et verdibevarende vedlikehold på formålsbyggene i planperioden, for å sikre en god forvaltning av de verdiene kommunen eier. Et fokusområde er universell utforming. Bygg og uterom skal formes og vedlikeholdes slik at flest mulig kan leve, bo og bruke byen uten spesiell tilrettelegging eller hjelp. Perspektivet skal ivaretas i planlegging, med målsetning om at alle offentlige bygg skal være universelt utformet innen 2025. Enheten har løpende fokus på energieffektivisering i alle formålsbyggene.

Eiendomsdrift har i 2016 investert i kjøretøy og maskiner, men har fortsatt maskiner og kjøretøy som passert 10 års driftstid. For de eldste maskinene/ kjøretøyene er det fare for at de vil bryte sammen. Alderen på kjøreparken gir vesentlige kostnader knyttet til reparasjon og tapt arbeidstid, og det er nå mer lønnsomt og effektivt å reinvestere. Rådmannen har derfor prioritert å fortsatt investere i utskifting av bil/maskinparken i planperioden.

Arealer som er klar for salg i Vestmarka næringsområde er svært begrenset. For å ha et tilbud til næringslivet må nødvendig infrastruktur etableres I 2016 ble deler av Markveien prioritert og rustet opp. Rådmannen har ikke funnet rom til å prioritere Vestmarka Næringsområde i planperioden.

5.3.4 Samfunnssikkerhet og beredskap

Brann og redning er en del av teknisk enhet og har ansvar for forebyggende arbeid i henhold til brann og eksplosjonsvernloven. Avdelingen er kommunens fremste beredskapsressurs med ansvar for brannberedskap og andre akutte ulykker som kan skje i kommunen. Det er et interkommunalt samarbeid på beredskap mot akutt forurensing, Lofoten og Vesterålen interkommunalt utvalg mot akutt forurensing.

Lokalene til brannstasjonen er ikke tilfredsstillende. Dette er beskrevet i rapport fra Arbeidstilsynet og rapport etter vernerunde. Sortland kommune har også fått varsel om døgnmulkt fra Arbeidstilsynet. Arbeidet med prosjektering er i gang, og ny brannstasjon er planlagt ferdigstilt første våren 2018.

De siste årene er det meste av bilparken fornyet, med unntak av tankbilen og feierbilen. Feierbilen er fra år 2000, og i svært dårlig teknisk stand. Utbedring er ikke lønnsomt. Rådmannen har ikke funnet rom til investering i ny feierbil.

På driften er øving for brannmannskapene på et minimum, med en øvelse pr måned pr mann. Det burde vært det dobbelte.

Teknisk avdeling bidrar med ansvar i tilknytning til ROS og kriseberedskap på kommunalt nivå.

5.3.5 IKT avdelingen

IKT avdelingen har ansvar for forvaltning, drift og utvikling av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i Sortland kommune og for forvaltning og drift av kommunens felles administrative systemer, fagsystemer, innkjøp av datautstyr og programvare, teknisk brukerstøtte, ansvar for telefoni, samt rådgivning og veiledning.

Kommunen har svært mange virksomhetsområder og IKT er blitt et viktig og sentralt verktøy innen de fleste områdene. Dette gjenspeiles i strategiske planer og målsettinger. Effektive, funksjonelle og driftssikre verktøy er en kritisk suksessfaktor for at de ulike enhetene skal nå sine målsetninger. IKT er et verktøy for å jobbe mer effektivt, og understøtte de tjenestene kommunesektoren leverer. Det betyr at IKT-investeringer og -bruk blir en del av de strategiske beslutningene som tas.

Avdelingen drifter et relativt stort datasenter, administrative systemer, fagsystemer, rundt 1500 pc'er med tilleggsutstyr, telefoner, trådløst, mobile enheter m.m. og nettverk fordelt på over 40 utelokasjoner. Avdelingen består av 4 årsverk, samt en lærling. Rådmannen forslår at avdelingen styrkes med en fagarbeider, ett årsverk fra 2017.

Sortland kommune har et oppdatert og teknologisk tidsriktig kjernesystem. Med ny teknologi og økt kompetanse er avdelingen på et relativt høyt nivå i forhold til drift og utvikling innenfor sitt fagområde. Avdelingen har fokus på driftssikkerhet og god brukerstøtte. Dette er et arbeid som vil videreføres og forsterkes. I planperioden (2017-2020) blir hovedfokuset på infrastruktur, standardisering, samt integrering og effektivisering av systemer. Videre satsning på ny teknologi, profesjonalisering og økt kompetanse innenfor IKT er ikke bare en nødvendighet for IKT avdelingen, men for hele kommunen. Dette fordi velfungerende IKT systemer er en forutsetning for svært mange kommunale tjenester, samt for sikker og effektiv drift av kommunens enheter.

5.3.6 Fellestjenester

Fellestjenesten er kommunens førstelinjetjeneste og har brukeren i sentrum og skal bidra til å forbedre kommunens totale publikumsservice. Hovedfunksjonene til fellestjenesten er å gi informasjon og veiledning på tvers av fagområder i hele kommunen, med utstrakt bruk av digitale verktøy. Gjennom sentraliserte oppgaver innen post, arkiv, sentralbord og sekretariatsfunksjon for politisk virksomhet skal fellestjenesten også være tilrettelegger for den kommunale virksomhet internt. Fellestjenestens fagoppgaver utføres i hovedsak på vegne

av de ulike enhetene. I tillegg er ansvaret for bevillingsordningene etter serverings- og alkoholloven tillagt avdelingen.

Den største utfordringen på avdelingens område framover er ivaretagelse av eldre arkivmasse. Arkivloven stiller store og spesielle krav til fjernarkivlokaler. Kravene er blitt vesentlig skjerpet siste 10-15 år. Kjelleren i Rådhus I, hvor største delen av fjernarkivmassen i dag oppbevares, avviker vesentlig fra arkivlovens krav og vil heller ikke være optimal for den kostnadskrevende oppgraderingen som er påkrevd for å bevare arkivmassen i henhold til lovverket.

5.3.7 Tiltak sektor teknisk i økonomiplanperioden. Totalt (2017) kr 1,07 mill. kr.

Holmen industriområde, tilrettelegging for næring

I Fs-sak 150/26 Oppstart av reguleringsplanarbeid og offentlig ettersyn av planprogram for Holmen Industriområde er det fattet vedtak om oppstart planarbeid for området. Innstillingen, som ble vedtatt, sier bl.a.: Vedtaket forutsetter at planområdet utvides jf. kart som viser planområde. Kommunen vil dekke eventuelle påløpte utgifter knyttet til dette. Det er en usikkerhet om hva eventuelle fremtidige investeringskostnader i forhold til grunnnerv og framtidig nærings- og industriområde, oppretting/ bygging VVA, fyllingsarbeider, bygging adkomst. Estimerte kostnader for reguleringsarbeidet i 2017 er 0,2 mill.kr.

Hovedplan avløp – planarbeid

Det er behov for rullering og revisjon av gjeldende hovedplan avløp. Her medtas et estimat for bistand for utarbeidelse og revisjon. Brukte midler inngår som en del av rammen for avløp. Estimerte kostnader 1 mill. kr. dekkes av avløpsinntektene.

IKT fagarbeider 100 % fra 1.5.2016.

IKT-avdelingens ansvarsområde er forvaltning, drift og utvikling av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i Sortland kommune. Kommunen har svært mange virksomhetsområder og IKT er et viktig og sentralt verktøy på de fleste områdene. For å kunne tilfredsstille kravene som settes til IKT i kommunen foreslås å øke driftsbudsjettet med en ny fagarbeider på avdelingen fra 2017. Lønnskostnader 0,497 mill.kr./år.

Matrikkel/GEO data, trainee 100 %, 1.5.2017- 30.04.2019.

Det har over år vært gjennomtrekk i avdelingen. Avdelingen har i flere år utført oppmålingstjenester for flere kommuner i Vesterålen, som regionsenter er det viktig å tilby fagstøtte. For å sikre kunnskapsbasis og erfaring, samt være i stand til å utvide tjenester internt og til kommuner i Vesterålen foreslås å styrke teamet med en to-årig stilling som trainee fra 01.05.17. Økningen i gebyrer vil delvis finansiere de økte lønnskostnadene. Netto årlig virkning 0,372. mill. kr., i 2017 0,248.

Naturforvaltning, saksbehandler, økes fra 80 – 100 %

Stillingen som saksbehandler har ble redusert fra 100 til 80 % i en avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Når det i 2017 skal rekrutteres er det viktig å øke kapasiteten for å redusere behandlingstiden for delingssaker, samt sikre at saker blir tilstrekkelig opplyst og at det brukes riktig lovanvendelse. Til stillingen ligger også saksbehandling og kontroll av søknader

statlige tilskuddsordninger, og det er viktig å ha tilstrekkelig ressurser til dette. Årlig virkning 0,124 mill. kr.

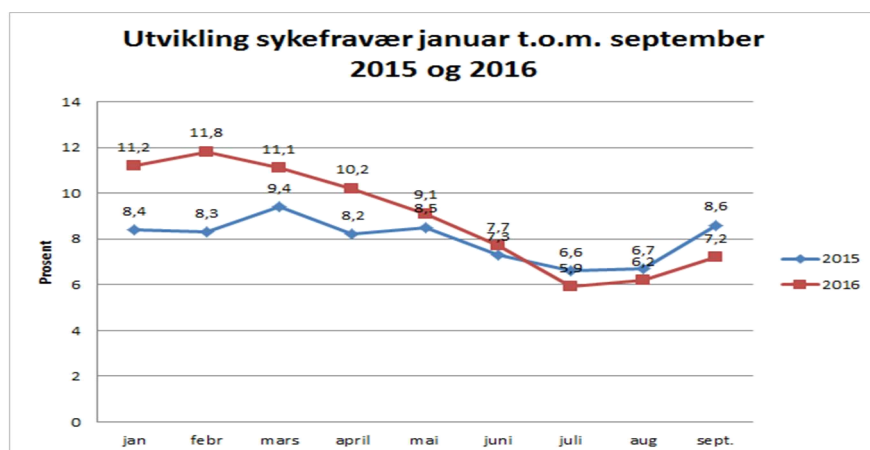
Utfordringer i planperioden:

- Teknisk har løpende utfordringer med saksbehandlingstid for delingssaker etter plan og bygningsloven, trafikkaker, forurensningssaker, matrikkel, osv.
- Teknisk mangler kapasitet til å ivareta kommunens tilsynsoppgaver etter lovverket, særlig etter plan- og bygningsloven og forurensningsloven sliter vi.
- Eldre private kloakkutslipp som ikke er i forskriftsmessig stand, forurenser sine nærmiljø mange steder i kommunen. Kommunen har et tilsynsansvar, men har ikke personellmessig kapasitet til å følge opp sakene på en tilfredsstillende måte.
- Ulovlig avfallsdeponering tilgriser natur og nærmiljø flere steder i kommunen uten stor risiko for innblanding fra den lokale forurensningsmyndigheten. Det skjer også ulovlig avfallsbrenning.
- Lavt drifts- og vedlikeholdsbudsjett på ramme vei gir store ødeleggelser, betydelig økte og til dels unødvendig drifts- og vedlikeholdskostnader, manglende standardheving og redusert vintervedlikehold. Det er behov for oppgradering av kommunale veier, som reasfaltering, utskifting av bærelag og tilsvarende grunnarbeider.
- For de kommunale byggene påvirkes byggets levetid, forholdene for brukerne og fagdrifta av at vi bruker tilstrekkelige ressurser til løpende og periodisk vedlikehold. En eiendomsforvaltning som tar igjen forsømt vedlikehold ved vesentlige rehabiliteringer er lite kostnadseffektiv.
- Fagdrift park har knappe ressurser til drift og vedlikehold av de grønne områdene.

5.4 Rådmann

Gode arbeidsmiljø - økt nærvær og redusert sykefravær

Utvikling i sykefravær 2016: Sortland kommune har over mange år jobbet målrettet for å få ned sykefraværet. Dette gav gode resultater for 2014 og 2015 med et snitt i sykefraværet på rundt 8 %. Høsten 2015 begynte imidlertid sykefraværet å stige. Denne utviklingen fortsatte 1. halvår 2016 og snudde i juni for kommunen som helhet (jfr. diagram under). Men fortsatt ser vi at innen noen av fagområdene er det et stigende sykefravær.

Dette er spesielt innen Omsorg, barnehager, barnevern og NAV (kommunalt ansatte) at sykefraværet har steget mye.

År + ans./ fagområde	HR/ Økonomi	Skoler/ SFO	Barnehager	Omsorg	Helse	NAV	Barnevern	Teknisk
2012	6,2	9,9	10,5	9,8	3,8	15,7	6,4	4,4
2013	9,8	8,6	7,7	10,7	6,7	3,3	7,8	7,9
2014	4,8	7,1	7,4	10,1	5,5	3,8	10,9	7,9
2015	6,2	7,0	9,3	8,8	7,1	7,9	11	5,9
2016	3,7	7,6	9,7	10,6	7,5	16,5	12,2	6,6

Sortland har et mål om å komme ned på 8 % sykefravær i 2016. For å nå dette målet må den positive utviklingen som startet i juni for kommunen som helhet fortsette for alle fagområdene i planperioden. Forskning viser at å jobbe kontinuerlig med lederstøtte og arbeidsmiljøtiltak bidrar til større nærvær og lavere sykefravær. Det arrangeres kontinuerlig kurs, opplæring og veiledning av ledere i IA-arbeid gjennom Sortland kommunes IA mål- og handlingsplan som revideres hvert halvår.

Senior/livsfasepolitikk

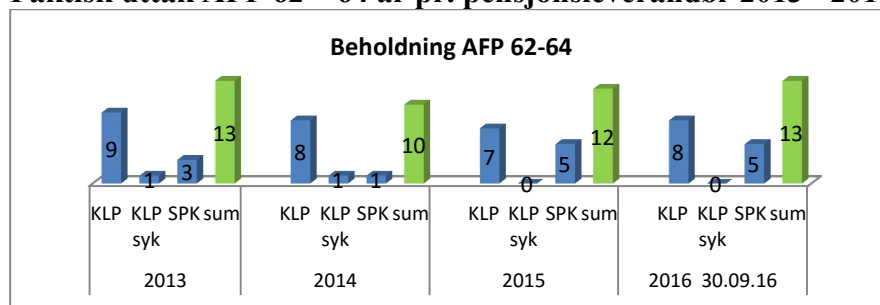
Sortland kommune har en høy andel av sine medarbeidere som er over 55 år. Antall medarbeidere som har en mulighet til å gå av med AFP i planperioden er økende, om enn noe svakere økning enn tidlige års prognoser. For hvert AFP-uttak mellom 62 og 64 år dekker kommunen ca. 80 % av kostnadene. De siste årene har uttaket ligget på ca. 19 - 25 %. Når det er så små tall utgjør små variasjoner forholdsvis stor endring i prosenten - 3 personer mindre på AFP i 2016 utgjør en reduksjon i uttaksprosenten fra 25 – 20 %.

Potensielt AFP uttak 62 – 64 år de kommende år:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Potensielt uttak	50	56	58	65	74	89
Faktisk uttak *pr 30.06.16	13					

Det viser seg at potensielle AFP 62-64 blir færre enn prognosen tilsier når vi kommer til det aktuelle årstallet, og hvor tabellen under viser faktisk uttak 2013-2016.

Faktisk uttak AFP 62 – 64 år pr. pensjonsleverandør 2013 - 2016

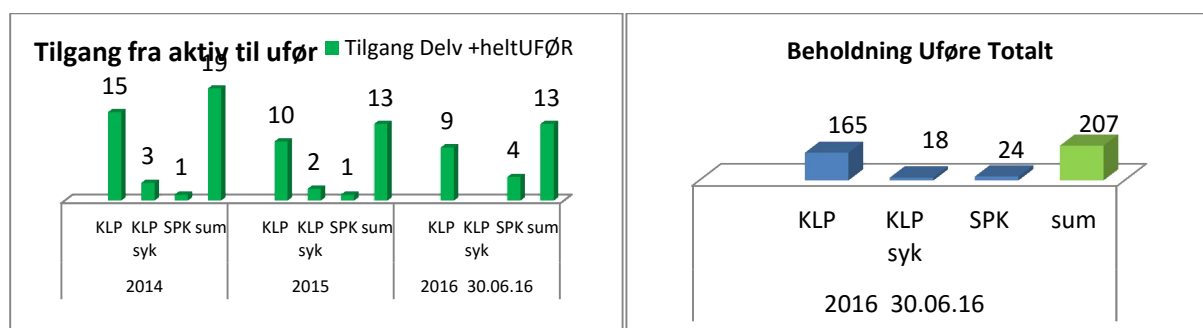
KLP: kommunal pensjonskasse
SPK: statens pensjonskasse (lærere)

Beregnet kostnader for kommunen ved uttak av 26 %, basert på at uttaket ligger på dette nivå hittil i 2016., og ved 100 % uttak av AFP, hvis alle ansatte skulle benytte muligheten er teoretisk (ikke basert på muligheten til å tilknytte seg fellesordningen) beregnet til følgende:

	2016	2017	2018	2019	2020
100 % uttak	14 302 349	14 694 787	15 443 667	17 749 995	20 716 187
26 % uttak	3 718 611	3 820 645	4 015 353	4 614 999	5 386 209

Beløpene er basert på at gjennomsnittlig uttak utgjør 70 % av lønn. Her er det beregnet faktisk lønn til de ansatte som kunne gått av. Gjennomsnittslønnen varierer derfor veldig. Beløpene er basert på en årlig lønnsøkning på 4 %.

Det er viktig at kommunen som arbeidsgiver har en arbeidsgiverpolitikk som motiverer ansatte til å stå i arbeid frem til ordinær pensjonsalder. Dette gjelder både avgang til ufør og AFP. I kommunen er det større avgang til uføre enn til AFP 62-64, og tendensen er økende. Det er derfor viktig å ha en arbeidsgiverpolitikk som legger til rette for alle livsfaser for ansatte. Gjennom godt lederskap og god arbeidsgiverpolitikk skal man sikre muligheter, utvikling og tilrettelegging for alle ansatte.

5.4.1 HR-enheten

HR-enheten består av avdelingene lønn og HR personal. Lønnsavdelingen har ansvar for lønnsutbetaling til alle ansatte i Sortland kommune, samt for KF Havn, Kulturfabrikken KF, Regionrådet, Kirkekontoret og PPD. I tillegg er oppgavene sykepengerefusjoner fra NAV og rapportering til offentlige myndigheter og KS. Lønnsavdelingen har 3.5 årsverk.

HR-avdelingen har ansvar for utvikling av kommunens arbeidsgiver- og personalpolitikk samt opplæring, råd og veiledning i lov- og avtaleverk på personal- og arbeidsgiverområdet til alle fagområder i kommunen. Videre er oppgavene saksutredning til AMU og ADMU, forhandlingsansvar etter avtaleverkets forhandlingshjemler, og overordnet ansvar for HMS, IA-arbeid og rekruttering i Sortland kommune. Avdelingen har 4 årsverk.

HR-avdelingen skal utvikle sin kompetanse for på best mulig måte å kunne hjelpe ledere å finne de best kvalifiserte søkere og sørge for at risikoen for feilansettelser blir redusert til et minimum.

HR-enheten skal være en pådriver for at Sortland kommune skal fremstå som en attraktiv arbeidsgiver både overfor nåværende og fremtidige medarbeidere. Dette ved blant annet å bidra til å utvikle en strategisk arbeidsgiverpolitikk innenfor gitte økonomiske rammer, for å beholde og rekruttere godt kvalifisert arbeidskraft.

Mål for perioden

De overordnede målene for HR-enheten:

- Være systemutvikler og støttefunksjon for tjenesteområdene i kommunen, slik at Sortland kommune fremstår som en attraktiv arbeidsgiver som gjennom helsefremmende og gode arbeidsmiljø klarer å skape kvalitativt gode tjenester for våre innbyggere.
- Være aktiv på lederstøtte og systematisk arbeidsmiljø/nærværarbeid gjennom målrettet HMS-arbeid. Det antas at dette vil gi resultater i form av bedre arbeidsmiljø og stagnasjon i sykefravær.
- Implementere elektroniske fagsystem på fagområdet for å være mest mulig effektiv på personaladministrasjon.

Satsingsområder – Attraktiv arbeidsgiver

Sortland kommune er regionens største arbeidsgiver med ca. 1000 ansatte. Å ha rett kompetanse på rett plass til rett tid er et viktig satsningsområde. Som arbeidsgiver må vi hele tiden være i forkant for å hente inn rett kompetanse for å skape riktig kvalitet på de tjenestene som tilbys våre innbyggere. Våre hovedutfordringer som arbeidsgiver er:

1. å rekruttere medarbeidere med riktig kompetanse
2. beholde medarbeidere og utvikle rett handlingskompetanse

Sortland kommune må arbeide systematisk og langsiktig med ulike strategier og tiltak for å lykkes. Dette arbeidet er igangsatt og vil fortsette i økonomiplanperioden.

I tråd med KS sine innsatsområder på strategisk arbeidsgiverpolitikk retter Sortland kommune sin arbeidsgiverpolitikk mot:

Godt lederskap:

- Gode ledere som skaper gode rammer for våre medarbeidere og som i sin tjenesteutøvelse er nøkkelen til kvalitet. I planperioden skal det utvikles en arbeidsgiverstrategi på dette området og det skal iverksettes systematisk lederopplæring av ledere.
- Medarbeiderundersøkelser er et viktig verktøy for å måle “temperaturen” i arbeidsmiljøet. Undersøkelsene benyttes som verktøy for utvikling av ledere og arbeidsmiljøene.
- Kontinuerlig opplæring av ledere i fagsystemene for å optimalisere effektiviteten i driften.
- Fortsatt arbeid med implementering av kvalitets- og HMS systemet Compilo skal understøtte lederes arbeid med internkontroll gjennom å gi en god og enkel dokumentasjon av rutiner, sikre kontinuerlige forbedring og læring og avdekke sviktende kvalitet. Anvendelse av systemet skal bidra til at virksomheten planlegger, organiserer, utfører og vedlikeholder sine aktiviteter i samsvar med gjeldende internkontrollforskrift og HMS- regelverk. Det er en forutsetning at systemet utbygges til all kvalitetsdokumentasjon samt risikostyring.

Rekruttering og kompetanseutvikling:

I planperioden skal det settes fokus på å få utviklet strategiske kompetanseplaner der konkrete rekrutterings- og kompetansetiltak fremkommer.

Lærlingeordningen er en god måte å rekruttere fagpersoner på. Kommunen vil i planperioden vurdere muligheten for flere læringleplasser. Gjennom denne ordningen bidrar kommunen som samfunnsaktør å gi unge muligheten til å gjennomføre videregående utdanning.

Rekrutteringsutfordringer:

Helse og omsorg: Samhandlingsreformen utfordrer kommunens kompetansebase. Det trengs helsefagarbeidere og sykepleiere med spisskompetanse på andre områder enn tidligere. Arbeidstidsordningene med småstillingsproblematikk en vesentlig faktor for rekruttering til helsefagarbeiderstillinger. Fortsatte arbeidet med en heltidskultur på fagområdet er vesentlig for å få unge til å velge denne fagutdanningen.

Oppvekst: Vi har rekrutteringsutfordringer av kvalifiserte lærere. Et økende antall lærere har muligheter for å gå av med AFP i planperioden. Det er nødvendig å tenke rekrutteringstiltak for å initiere til økt kompetanseheving av allerede ansatte ufaglærte i skolen.

Innen fagområde teknisk har vi rekrutteringsutfordringer av ingeniører. Her er det nødvendig med rekrutteringstiltak for å bli attraktiv arbeidsgiver i dette yrkessegmentet.

5.4.2 Tiltak sektor rådmann i økonomiplanperioden. Totalt (2017) kr 0,3 mill kr

Tilsette HMS rådgiver 0,57 mill pr år - helårseffekt

Ansettelse av nyopprettet stilling som HMS-rådgiver ved seksjon HR. Denne skal gi aktiv lederstøtte i systematisk arbeidsmiljøarbeid og bistå ledere når det oppstår begynnende konfliktsaker og større konkrete arbeidsmiljøutfordringer. Stillingen er delvis finansiert ved arten «vikar uten refusjon» på HR, med kr 221.000,- pr år. Denne arten er en felles seniorpott, men har vært lite brukt da enhetene har finansiert seniorukene over egne vikarbudsjetter. Kostnad 2017 kr 0,148 mill kr (års effekt ca 0,568 mill kr)

Reduksjon i stilling ved økonomiavdelingen 0,53 mill pr år - helårseffekt

Som følge av blant annet innføring av a-ordningen og generell systembesparende tiltak ved skatteseksjon (økonomiavdelingen) har en stilling blitt overtallig. Dette er løst gjennom naturlig adgang i 2016, og det er ikke behov for å erstatte stillingen ved seksjonen. Års besparelse er kr 0,53 mill kr.

Øke politisk disposisjonskonto 0,085 mill pr år - helårseffekt

Gjennomsnittlig bruk fra denne kontoen er ca. kr 85.000,- pr år og rådmannen anbefaler derfor å øke denne fra dagens kr 50.000,- til det nivået som gjennomsnittlig er belastet. Årsøkning er kr 0,035 mill kr.

Øke tilskuddet til eldrerådet 0,05 mill pr år - helårseffekt

Eldrerådet har søkt om økte bevilgninger på kr 0,21 mill kr. Rådmannen vil anbefale å øke bevilgningene fra dagens kr 20.000,- til kr 70.000,- pr år.

6 Investering

I dette kapitlet redegjør rådmannen kort for alle investeringstiltakene som ligger til grunn i rådmannens forslag. I kapittel 7 ligger en systematisert oversikt over det enkelte investeringsforslag/-prosjekt. Rådmannen gjør oppmerksom på at prosjekt 60006 (Toyota) og som er omtalt under overskriften “løpende investeringer ” også er investeringsprosjekt innenfor selvkostområdene (vann og avløp), disse er tatt med under “selvfinansierende investeringer”.

Rådmannen vil innledningsvis også påpeke at det hefter stor usikkerhet rundt flere potensielle investeringsprosjekter i planperioden, men som pr i dag ikke er hensyntatt. Dette gjelder hva som kan bli den kommunale kostandene i forhold til:

Strandskog NF 10
Helsehus
Håløytunet
Norturatomta videre utvikling
Gang/sykkelvei Sigerfjord
Næringsområder (Holmen)
Ny kommunal barnehage

Ulike veiprosjekter i perioden
HP vann- ulike prosjekter
HP avløp – (2017)
Veiplan (2017)- hvilke veier skal prioriteres

Brutto investeringer 2017 92,335 mill kr (finansieringsbehov 106,765 mill kr):

Adkomstvei – området NF 10, kommunal egenandel. 0,35 mill.kr.

Strandskog NF 10 regulering og vei/avløp. Det hefter usikkerhet til hva som vil bli kommunal andel i en fremtidig, estimert behov i 2017 0,35 mill.kr. Dette er knyttet til reguleringskostnader.

IT ramme. 2,1 mill kr

God infrastruktur og kapasitet på data- og kommunikasjonslinjer er en nødvendighet med dagens krav til effektivitet og sikkerhet. Det er et stort behov for oppgradering av nettverkskomponenter/struktur i rådhusene, men også ut til skolene og andre utelokasjoner.

Tilgjengelighet på data-/kommunikasjonslinjer er en selvfølge. Dette er ikke tilfredsstillende. Det trådløse nettet må oppgraderes, forbedres og utvides. Andre investeringer er knyttet til driftssikkerhet, vedlikehold og bedret effektivitet av kommunens elektroniske systemer.

Tiltak i 2017: Dataserver/lagringsrom: 1,1 mill.kr., nettverk, infrastruktur m/samtlige utelokasjoner: 0,7 og Ikt, fag og lisens: 0,3.

Barnehager – inventar og utstyr kjøkken. 0,4 mill.kr.

Med bakgrunn i vår satsning på næringsrik mat i de kommunale barnehagene, ser vi store utfordringer på inventar-, kjøkken- og utstyrssiden. Dette betyr at vi trenger å oppgradere kjøkkenløsningene, slik at de legger til rette for barnedeltakelse og effektiv matlaging. Tiltaket ble lagt inn med 0,5 mill. kr. i 2016 (Vestmarka barnehage), og 0,4 mill. i 2017 (Jennestad og Lykkentreff barnehager). Dette er en videreføring av investeringer gjennomført i 2015 (Holmvannet barnehage). Behov i økonomiplanperioden: Vestmarka kr 0,4 mill.kr. i 2017, Lykkentreff 0,5 i 2018.

Barnehager uteområder – videreføring fra 2016, 0,6 mill.kr.

Det er behov for en oppgradering av uteområdene i de kommunale barnehagene.

Uteområdene er en vesentlig del av læringsmiljøet i barnehagene. Dette er en videreføring av investeringer oppstartet/ gjennomført i 2015/2016 i Holmvannet barnehage og i Vestmarka barnehage 2016. I gjeldende økonomiplan var Jennestad og Lykkentreff lagt inn med 0,6 mill.kr. til uteområder i 2017.

Bjørklundveien nedre del, avsluttende mur 0,35 mill.kr.

Tiltaket gjenstående arbeider, avsluttende mur, på nedre del foreslås gjennomført i 2017. Etter dette gjenstår fremdeles andre arbeider før denne delen av Bjørklundveien kan sies å være avsluttet.

Brannstasjon, 37 mill.kr.

Det er i 2015 utarbeidet konkurransegrunnlag i OPS-konkurranse for ny brannstasjon. Høsten 2015 ble det til politisk nivå orientert om konsekvenser av tidligere besluttet entreprisform vs. eventuelle andre modeller. Prosjektarbeidet videreføres i 2016 og 2017 etter politisk vedtak.

Ekstern prosjektledelse/ prosjekterende er anskaffet. Utarbeiding av reguleringsplan og prosjektering av lokaler for brannstasjon og ambulansetjenesten pågår høsten 2016.

Prosjektering estimert til totalt 6 mill. kr. 3 i 2016 og 3 i 2017. Rådmannen vil legge frem en egen sak på brannstasjon og hvor konseptet går gjennom, det foreløpige estimatet til Teknisk er det basert byggeskostnader for prosjekt til kr. 80 mill. inkl. mva. Prosjektet er forventet ferdigstilt våren 2018.

Investeringen slik den ligger i dag, hensyntar at det skal bygges også for ambulanse, dette utgjør ca. 25 % av byggekostnadene. Det legges derfor et stipulert leiebeløp tilsvarende en husleieavtale til grunn for årene 2019 og videre.

Brannstasjon, prosjektering. 3 mill. kr.

Det ble i 2015 utarbeidet konkurransegrunnlag i OPS-konkurranse for ny brannstasjon. Høsten 2015 ble det orientert til politisk nivå om konsekvenser av tidligere besluttet entreprisform vs. eventuelle andre modeller. Prosjekteringsarbeidet startet i 2016 etter politiske vedtak og og videreføres i 2017. Estimert totalt budsjettbehov til prosjektering er 6 mill. kr., 3 i 2016 og 3 i 2017.

Eiendom park – utskifting maskiner/biler/utstyr 1,5 mill.kr.

Bil- og Maskinparken til parkavdelingen ved Eiendomsenheten er utdatert, og det er et eskalerende behov for vedlikehold og reparasjon. Den utdaterte bil- og maskinparken reduserer effektiviteten. I tillegg vil anskaffelsen være et nødvendig HMS-tiltak. I helhetlig perspektiv vil en gradvis utskiftning og fornying av bil og maskinparken økonomisk sett bli mer gunstig enn å ha bilene inn på omfattende reparasjoner. Multimaskin som i gjeldene økonomiplan i 2017 ble anskaffet i 2016.

I 2017 foreslås for utskifting av gravemaskin, bil, nye hengere og diverse annet utstyr. Bil i 2018.

Eiendomsdrift – utskifting av biler 0,6 mill.kr.

Bilene til driftspersonalet er overmodne for utskifting. Anskaffelsen av nye biler forventer å gi en effektiviseringsgevinst i tillegg til at det er et nødvendig HMS-tiltak. I tillegg forventes en økonomisk gevinst fordi det vil være nødvendig med omfattende reparasjoner hvis bilene ikke skiftes ut. To biler ble skiftet ut i 2016. To foreslås utskiftet i 2017.

Frysecontainer forebygging spredning av kakerlakker i kommunale bygg. 0,25 mill.kr.

Møtereferat av mai 2016 (jfr. sanering i Sortlandshallen i 2016) om forebygging av spredning av kakerlakker i kommunale bygg anbefales som tiltak innkjøp og etablering av frysecontainer for behandling av bagasje/etc. som mistenkes å kunne inneholde kakerlakker og andre skadedyr. Summen er beregnet å kunne dekke innkjøp, frakt, fundamentering og etablering av strømuttak. Estimert kostnad kr 0,25 mill.kr.

Gatelys, avmålinger og nye lys. 0,5 mill.kr.

I tråd med vedtatte økonomiplan videreføres bevilgninger til oppgradering av kommunens gatelysportefølje med årlig beløp til investeringer i kommende økonomiplanperiode. Investeringsmidlene benyttes primært til avmålinger i tråd med lovkrav, deretter til oppdatering av eksisterende lysanlegg med tanke på effektivisering, mer rasjonell drift, og mer pålitelig belysning. Mindre lysanlegg/komplettering av eksisterende anlegg kan være aktuelt. Nye prosjekter prioriteres ikke. Budsjett foreslås i økonomiplanperioden med 0,5 mill. kr. pr. år.

Haller fra Nortura – reetablering i Vestmarka. 2 mill.kr.

Ved kjøp av Norturaeiendommen tilkom Sortland kommune også to store haller. Disse har siden den tid vist seg svært nyttige for ivaretagelse av utstyr og materialer. Når det nå planlegges brannstasjon sør på Norturaeiendommen, må hallene fjernes. Det foreslås at disse monteres på kommunens eiendom i Vestmarka i næringsområdes slik at hallene kan nyttes til oppbevaring av maskiner, utstyr og materiell for kommunalteknikk og eiendom. Hallene vil også kunne tjene som innendørs arbeidslokaliteter for aktuelle arbeidsoppgaver som dermed også kan løses vinterstid. Estimert budsjettbehov 2 mill. kr. i 2017.

Holmen/ Maurnes, følgeprosjekt av at Statens Vegvesen etablerer gang/sykkelvei. 4,5 mill.kr

Statens vegvesen bygger ny gang- og sykkelvei mellom Holmen og Maurnes. Her medtas et estimat på hva Sortland kommune vil måtte dekke av kostnader. Dette er kostnader knyttet til utskiftninger og nyetableringer av kommunalt vann- og avløpsnett. Prosjektet utføres i 2017 og 2018. Estimert budsjettbehov totalt for vann og avløp 9 mill.kr. Av dette 2,25 på vann og 2,25 på avløp 2017 og i 2018.

HP Vann ledning Sortland bru – Holmen. 19 mill.kr.

Tiltaket er oppført i handlingsplanen til gjeldende Hovedplan vannforsyning for utførelse i 2016/2017. Tiltaket vil gi mulighet for vann til næringsområdet på Holmen samt tilknytning til området Maurnes. Prosjektet var finansiert i 2016, og prosjektert. Utsatt til etter 2016 av finansielle årsaker. Tall fra forprosjektet tillagt 20 % usikkerhet knyttet til anbudsprosess tilsier et finansieringsbehov på 19 mill kr.

HP Vann. Utvidelse til Eidbukta. 0 mill kr.

Tiltaket er oppført i handlingsplanen til gjeldende Hovedplan vannforsyning for utførelse i 2019/2020. Av kommunestyrets vedtak i k-sak 031/15 fremgår at Forlengelse av vannledning i Hognfjord inn til Eidbukta forsøkes fremskyndet med en tidligere oppstart enn 2019. Det fremstår, særlig av økonomiske hensyn til rammen for investeringer innenfor vannsektoren, som svært krevende å skulle fremskynde dette prosjektet: De prosjekter som i fjor var vurdert som viktigere er fortsatt viktigere. Tall for denne oppgaven medtas i økonomiplanen for å synliggjøre hovedplanens intensjon om denne utvidelsen av forsyningsområdet. Budsjettbehov i 2019 3,3 mill.kr. Tiltaket forutsetter finansiering av ytterligere 3 mill. i 2020.

Jennestad brygge. 1mill.kr.

Det er fortsatt akutt behov for rehabilitering av Jennestad brygge. Det vises for øvrig for egen sak som kommer til politisk behandling angående Jennestad brygge.

Fundamentering av brygge må skiftes ut. Midlertidige tiltak ble iverksatt i 2015. Tiltak utsatt i 2016 i påvente av beslutning vedr eventuelt salg. Det foreslås å utføre tiltak for 1 mill.kr. i 2017.

Kjempenhøy og andre omsorgsbygg – uteområder. 0,4 mill.kr.

Vedlikehold og rehabilitering av uteområdene rundt omsorgsboligene Kjempenhøy, Dagsenter og Håløygatunet. Tiltak forskjøvet fra 2016.

Kjempenhøy regulering av kryss og fortau. 0,1 mill.kr.

Regulering og dermed tilrettelegging for fortau langs Kjempenhøy og overgang over Vesterålgata er høsten 2016 under utarbeidelse. Kostnader til ferdigstilling av reguleringsplanen medtas. Det er høyst usikkert når fortau og etablering av kryss/krysningsløsning for Vesterålgata kan bli etablert. Rådmannen vil komme tilbake til dette etter avklaring med Statens Vegvesen. Foreslås i 2017: 0,1 mill. kr.

Lamarka skole prosjektering og planlegging av arbeidsrom til lærerne og uterom.0,75 mill.kr.

Arbeidsrom lærere Lamarka skole: Skolen er bygget ut i flere byggetrinn, og antall ansatte har økt som følge utvidelsene. Det er prekært behov for utbedringer og utvidelse av arbeidsrom.

Uterom Lamarka skole: Skolen har i dag 240 elever. Uteområdet har behov for oppgradering, tiltak både i forhold til læring/nærmiljøanlegg og i forhold til sikkerhet/drenering. Estimert behov i 2017 til prosjektering og planlegging av begge prosjektene, 0,75 mill.kr.

Lamarktunet – bygging carporter. 0,6 mill. kr.

Det ble tidligere planlagt opparbeidet adkomstvei, vann- og overvannsanlegg, tilførsel elektrisk kraft/utebelysning, utvidelse av eksisterende parkeringsplasser og 18 stk. carporter på område O5 i reguleringsplanen for Lamarka nord. Omsorg meldte i 2014 en reduksjon/endring i behov for antall carporter til 15, noe som medfører at carporter kan bygges i sør på eksisterende opparbeidet parkeringsplass. Tidligere prosjekterte carportløsning er i samarbeid med Omsorg betydelig forenklet og ny estimert prosjektkostnad til 15 forenklete carporter forventes å være i størrelsesorden kr. 1 125 000,-. I budsjettregulering 2/2016 ble 0,6 mill.kr. av produksjonen forskjøvet til 2017.

Lamarktunet – SD-anlegg. 0,8 mill. kr.

SD anlegg er over 15 år og utdatert. Reservedeler kan kun skaffes brukt fra gamle anlegg. Ventilasjonsanlegget driftes med nødløsninger fram til utskifting. Et sammenbrudd vil gi oss et bygg uten styring på varme og ventilasjon. Estimert budsjettbehov i 2017 0,8 mill.kr.

Lamarktunet – Utbedring drenering og rehabilitering fasade. 2 mill. kr.

Det er registrert setninger i grunnen under gamle SSA som forårsaker følgeskader og som krever ekstraordinært vedlikehold og utbedring. Årsaken til de unormale setningene er ikke påvist. Det forventes å være nødvendig med oppgraving av kjellervegger utvendig på deler av vestfasade for å avklare årsaken til setningene. I tillegg er det påvist skader utvendig i STO-puss og isolering på de fasader som ble rehabilitert i byggefasen. For å stanse og begrense utviklingen av skader på utvendig puss og kledning, ble det anbefalt å budsjettere med ekstraordinært vedlikehold framover. Vedtatt i gjeldende økonomiplan 2,5 mill.kr. i 2016. I budsjettregulering 2/2016 ble 2 mill. kr. av produksjonen forskjøvet til 2017.

Mindre trafikksikkerhetstiltak fra plan – overført fra 2016. 0,2 mill.kr.

Det vises til vedtak i k-sak 018/16 Trafikksikkerhetsplan; vedtakets pkt. 2 om å sette av et beløp til mindre trafikksikkerhetstiltak. Estimert budsjettbehov 0,2 mill.kr.

Rådhuset rehabilitering, 2,5 mill. kr.

For 2016 ble det planlagt fortsatt rehabilitering av tekniske anlegg, slutføring av tak blokk D, fasader sør Rådhus II, etablering av rømningsvei tredje etasje blokk D, solavskjerming fasade øst Rådhus II og skilting med samlet beløp på 5,0 mill. kr. I 2017 fortsetter utskifting av varmeanlegg/tekniske anlegg i blokk D, i 2. og 3. etasje, samt rømningsvei, estimert til 2 mill. kr, samt fasade vest Blokk A og skilting, 0,5 mill., totalt 2,5 mill.kr. 2018: brannvarslingsanlegg begge bygg, samt branncelleinndeling, 3 mill. 2019: Utskifting av ventilasjonsanlegg og varmeanlegg blokk B og C, 3,5 mill. og i 2020 rehabilitering av tekniske anlegg, som ventilasjon og varme, med bygningsmessige følgeprosjekt, 1 mill.kr..

Sortlandshallen – utskifting av hovedtavle. 0,4 mill.kr.

Gammel elektro hovedtavle er utslitt (uforsvarlig) og må skiftes ut. Tilstanden er slik at den ikke tilfredsstiller dagens krav. Estimert budsjettbehov 0,4 mill.kr.

Trafikksikkerhetstiltak: GSV Vesterveien - egenandel

Det er søkt om tilskuddsmidler til gjennomføring av trafikksikkerhetstiltak i 2017, GSV langs Vesterveien. Estimert budsjettbehov er 3,7 mill.kr. Vi har fått tilsagn om tilskudd på 2,5 mill., estimert behov til egenandel er 1,2 mill.

Uteområdene ved Rådhuset, bygg I og II, og avslutning mot Skolekvartalet. 2 mill.kr.

Uteområdene ved Rådhuset bygg I og bygg II trenger rehabilitering. Plassen ovenfor Rådhus II har behov for tiltak som følge av utbyggingen av Skolekvartalet, også i forhold til sikkerhet generelt og HMS for ambulansetjenesten. Det anbefales avsatt 2 mill.kr. i 2017

Uteområdet ved Maurnes skole – Statens Vegvesen etablerer gang og sykkelvei forbi skolen, følgeprosjekt. 1 mill.kr.

Maurnes skole berøres av at Statens vegvesen etablerer gang/sykkelvei forbi skolen, dette utløser følgeprosjekt. Statens Vegvesen utfører endring/universell utforming av buss-stopp, parkering og Sortland kommune må ta adkomsten fra riksveien og opp, der Statens Vegvesen sitt prosjekt stopper. Terrenget er slik at det er behov for tiltak for å få adkomsten til skolen universelt utformet. Tiltaket griper inn i skolens uteområdet og det er behov for tilpasninger. Kostnadsestimat 1 mill.kr.

Toyota/biltema fra 2016. 0,6 mill.kr.

Midler til nødvendig ledningsnett fra vestsiden av FV 820 til renseanlegget nedenfor Toyota. Tiltaket er iht. inngått utbyggingsavtale, og fjerner dagens direkteutslipp i havet. Tiltaket omfatter også oppgradering av utkjørsel til FV 820.

Prosjektet fullføres i all hovedsak i 2016, men det vil være nødvendig med sluttfinansiering i 2017. Vei 0,1 mill.kr. Vann 0,25.. Avløp 0,25.

6.1.1 Selvfinansierende investeringer.

HP Vann ledning Sortland bru – Holmen. 19 mill.kr.

Tiltaket er oppført i handlingsplanen til gjeldende Hovedplan vannforsyning for utførelse i 2016/2017. Tiltaket vil gi mulighet for vann til næringsområdet på Holmen samt tilknytning til området Maurnes. Prosjektet var finansiert i 2016, og prosjektert. Utsatt til etter 2016 av finansielle årsaker. Tall fra forprosjektet tillagt 20 % usikkerhet knyttet til anbudsprosess tilsier et finansieringsbehov på 19 mill kr.

Toyota/biltema fra 2016. 0,6 mill.kr.

Midler til nødvendig ledningsnett fra vestsiden av FV 820 til renseanlegget nedenfor Toyota. Tiltaket er iht. inngått utbyggingsavtale, og fjerner dagens direkteutslipp i havet. Tiltaket omfatter også oppgradering av utkjørsel til FV 820. Prosjektet fullføres i all hovedsak i 2016, men det vil være nødvendig med sluttfinansiering i 2017. Vei 0,1 mill.kr. Vann 0,25 mill kr Avløp 0,25 mill kr.

7 Investeringsoversikt 2017-2020

Prosj	Beskrivelse Investeringsplan 2017-2020	2017	2018	2019	2020
LØPENDE INVESTERINGER					
27520	Bhg - Kjøkken Lykkentreff og Jennestad.	400	500		
27521	Bhg - uteområder Lykkentr/Jennestad.	600			
77502	Bjørklundveien nedre del, avsluttende mur	350			
49502	Brannstasjon	37 000	40 000		
49500	Brannstasjon prosjektering	3 000			
52001	Eiendom Park - utskifting bil-/maskinpark	1 500	600		
52002	Eiendomsdrift - utskifting biler	600			
52003	Frysecontainer - foreb. kakerlakker kom. bygg	250			
7900	Gatelys - nye	500	500	500	500
41900	Haller fra Nortura - reetabl i Vestm	2 000			
50020	Helsehus, forprosjekt	800			
2000	IT - ramme	2 100	1 100	2 100	2 150
46840	Jennestad brygge - rehabilitering	1 000			
77500	Kjempenhøy - regulering kryss og fortau	100			
37400	Kjempenhøy omsorgsbolig uteområde	400			
21050	Lamarka skole prosjektering/pl arb.rom	750			
50001	Lamarktunet - bygging carporter	1 400			
031101	Lamarktunet - maskiner vaskeri og kjøkken	185			
50002	Lamarktunet SD-anlegg	800			
3761	Lamarktunet utbedr drenering/rehab fasade	2 000			
21500	Maurnes skole uteomr- følgeprosj av GSV	1 000			
77302	Trafikksikkerhetstiltak - mindre fra plan	200	200	200	200
77501	NF 10 - adkomstvei	350			
47001	Rådhuset - opplæringsrom fløy D	350			
4701	Rådhuset - rehabilitering	2 500	3 000	3 500	1 000
47300	Rådhuset - uteområde og avsl skolekv	2 000			
51140	Sortland Idrettspark - rehab dekket	2 000			
54380	Sortlandshallen utskifting hovedtavle	400			
60006	VVA Toyota/Biltema	100			
77301	Vesterveien GSV	3 700			
SUM LØPENDE INVESTERINGER:		68 335	45 900	6 300	3 850
SELVFINANSIERENDE INVESTERINGER					
VANN					
62001	HP vann ledning fra Sortland bru - Holmen	19 000			
	HP vann - utvidelse til Eidbukt			3 300	3 300
60006	VVA Toyota/Biltema	250			
77100	Maurnes GSV Statens vegvesen - SKs andel	2 250	2 250		
AVLØP					
60006	VVA Toyota/Biltema	250			
77100	Maurnes GSV Statens vegvesen - SKs andel	2 250	2 250		
SUM SELVFINANSIERENDE INVESTERINGER:		24 000	4 500	3 300	3 300
BRUTTO INVESTERINGER:		92 335	50 400	9 600	7 150
	Startlån: Avdrag	2 000	2 000	2 000	2 000
	Startlån: Utlån	10 000	10 000	10 000	10 000
088001	Egenkapitalinnskudd KLP	2 430	2 430	2 430	2 430
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV		106 765	64 830	24 030	21 580
Finansieres slik:					
	Låneopptak: Ordinære lån	-50 035	-37 900	-4 600	-2 550
	Låneopptak: Selvkost prosjekter	-24 000	-4 500	-3 300	-3 300
	Mva-kompensasjon fra investering	-15 000	-8 000	-1 700	-1 300
	Startlån: Låneopptak	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
	Startlån: Mottatte avdrag	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
	Bruk av disposisjonsfond	-2 430	-2 430	-2 430	-2 430
Sum ekstern finansiering		-103 465	-64 830	-24 030	-21 580
77301	Vesterveien GSV statstilskudd	-2 500			
51140	Sortland Idrettspark - rehab dekket	-800			
NETTO		-106 765	-64 830	-24 030	-21 580

8 Økonomisk oversikt drift og investering – 2017-2020

Økonomisk oversikt drift	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
1000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brukerbetalinger	-24 508	-25 702	-26 085	-26 485	-26 485	-26 485
Andre salgs- og leieinntekter	-38 354	-41 757	-43 746	-43 796	-44 577	-44 527
Overføringer med krav til motytelse	-206 780	-170 373	-186 422	-187 302	-187 299	-187 299
Rammetilskudd	-321 483	-330 583	-334 361	-329 460	-328 716	-328 716
Andre statlige overføringer	-47 718	-47 991	-56 648	-56 648	-56 648	-56 648
Andre overføringer	-54	-80	-80	-80	-80	-80
Skatt på inntekt og formue	-213 202	-216 519	-233 095	-233 095	-233 095	-233 095
Eiendomsskatt	-22 963	-26 320	-26 857	-26 857	-26 857	-26 857
Andre direkte og indirekte skatter	-128	-120	-128	-128	-128	-128
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-875 190	-859 446	-907 422	-903 851	-903 885	-903 835
Lønnsutgifter	464 493	463 250	487 295	489 955	489 675	489 535
Sosiale utgifter	84 128	90 542	92 616	92 809	92 741	92 707
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	114 365	98 730	106 883	106 112	106 102	106 102
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	140 453	134 747	142 147	142 134	142 134	142 134
Overføringer	57 154	52 249	59 372	50 302	49 594	49 455
Avskrivninger	30 251	29 938	30 674	30 674	30 674	30 674
Fordelte utgifter	-11 631	-12 530	-19 185	-19 185	-19 185	-19 185
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	879 212	856 925	899 801	892 801	891 735	891 422
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	4 022	-2 521	-7 621	-11 049	-12 151	-12 413
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-7 384	-6 163	-6 130	-6 130	-6 130	-6 130
Gevinst på finansielle instrumenter	-77	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-354	-430	-430	-430	-430	-430
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-7 816	-6 593	-6 560	-6 560	-6 560	-6 560
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	19 938	26 225	24 870	27 848	28 949	29 212
Avdrag på lån	20 401	21 000	23 000	23 000	23 000	23 000
Utlån	446	620	520	520	520	520
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	40 784	47 845	48 390	51 368	52 469	52 732
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	32 968	41 253	41 830	44 808	45 909	46 172
Motpost avskrivninger	-30 251	-29 938	-30 674	-30 674	-30 674	-30 674
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	6 740	8 794	3 535	3 085	3 085	3 085
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-4 515	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-13 050	-5 760	-450	0	0	0
Bruk av bundne fond	-6 156	-3 950	-3 648	-3 648	-3 648	-3 648
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-23 721	-9 711	-4 098	-3 648	-3 648	-3 648
Avsetninger til disposisjonsfond	4 515	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne fond	3 195	916	563	563	563	563
SUM AVSETNINGER (K)	7 710	916	563	563	563	563
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-9 271	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt investering	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
1000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Salg driftsmidler og fast eiendom	-2 383					
Overføringer med krav til motytelse	-6 713	-8 474	-3 300	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-10 767	-18 000	-15 000	-8 000	-1 700	-1 300
SUM INNTEKTER (L)	-19 863	-26 474	-18 300	-8 000	-1 700	-1 300
Lønnsutgifter	1 883					
Sosiale utgifter	10					
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	52 937	105 445	92 335	50 400	9 600	7 150
Overføringer	10 879					
Renteutgifter og omkostninger	14					
SUM UTGIFTER (M)	65 724	105 445	92 335	50 400	9 600	7 150
Avdragsutgifter	3 486	1 810	2 000	0	0	0
Utlån	6 986	10 000	10 000	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	1 808	2 000	2 430	2 430	2 430	2 430
Avsatt til ubundne investeringsfond	1 923					
Avsatt til bundne fond	1 540					
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	15 743	13 810	14 430	2 430	2 430	2 430
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	61 604	92 781	88 465	44 830	10 330	8 280
Bruk av lån	-51 957	-90 321	-84 035	-42 400	-7 900	-5 850
Mottatte avdrag på utlån	-4 236	-1 810	-2 000	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-3 600	0	-2 430	-2 430	-2 430	-2 430
Bruk av bundne driftsfond	-1 811	-650	0	0	0	0
SUM FINANSIERING (R)	-61 604	-92 781	-88 465	-44 830	-10 330	-8 280

8.1.1 Budsjettskjema 1A og 1B økonomiplanperioden 2017-2020

Budsjettskjema 1A	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Skatt på inntekt og formue	-213 202	-216 519	-233 095	-233 095	-233 095	-233 095
Ordinært rammetilskudd	-321 483	-331 871	-334 361	-329 460	-328 716	-328 716
Skatt på eiendom	-22 963	-26 320	-26 857	-26 857	-26 857	-26 857
Andre direkte eller indirekte skatter	-128	-120	-128	-128	-128	-128
Andre generelle statstilskudd	-47 718	-47 991	-56 648	-56 648	-56 648	-56 648
Sum frie disponible inntekter	-605 494	-622 821	-651 089	-646 188	-645 444	-645 444
Renteinntekter og utbytte	-7 384	-6 163	-6 130	-6 130	-6 130	-6 130
Gevinst på finansielle instrumenter	-77	0	0	0	0	0
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	19 884	26 225	24 870	27 848	28 949	29 212
Avdrag på lån	20 401	21 000	23 000	23 000	23 000	23 000
Netto finansinntekter/-utgifter	32 824	41 062	41 740	44 718	45 819	46 082
Til bundne avsetninger	277	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	4 515	0	0	0	0	0
Bruk av tidl års regn. mindreforbruk	-4 515	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-12 100	-4 819	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	-11 823	-4 819	0	0	0	0
Til fordeling drift	-584 493	-586 578	-609 349	-601 470	-599 625	-599 362
Sum fordelt til drift fra skjema 1B	575 223	586 578	609 349	601 470	599 625	599 362
Merforbruk/mindreforbruk	-9 270	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsbudsjett, fordelt pr kommunalsjef						
Rådmann	26 822	35 316	40 441	38 673	40 247	40 819
Oppvekst	250 970	252 969	261 880	253 780	251 500	250 790
Helse og omsorg	193 440	203 938	213 010	215 709	215 699	215 699
Teknisk og service	103 991	94 355	94 017	93 308	92 179	92 054
Sum fordelt	575 223	586 578	609 349	601 470	599 625	599 362

8.1.2 Tabeller økonomisk oversikt

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet			
Tall i 1000 kroner	Oppr. budsjett 2017	Oppr. budsjett 2016	Regnskap 2015
FRIE DISPONIBLE INNTEKTER			
Skatt på inntekt og formue	-233 095	-216 519	-213 202
Ordinært rammetilskudd	-334 361	-331 871	-321 483
Skatt på eiendom	-26 857	-26 320	-22 963
Andre direkte eller indirekte skatter	-128	-120	-128
Andre generelle statstilskudd	-56 648	-47 991	-47 718
Sum frie disponible inntekter	-651 089	-622 821	-605 494
FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER			
Renteinntekter og utbytte	-6 130	-6 163	-7 384
Gevinst finansielle instrumenter	0	0	-77
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	24 870	26 225	19 885
Tap finansielle instrumenter	0	0	0
Avdrag på lån	23 000	21 000	20 401
Netto finansinntekter/-utgifter	41 740	41 063	32 824
AVSETNINGER OG BRUK AV AVSETNINGER			
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0
Til ubundne avsetninger	0	0	4 515
Til bundne avsetninger	0	0	277
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	-4 515
Bruk av ubundne avsetninger	0	-4 819	-12 100
Bruk av bundne avsetninger	0	0	0
Netto avsetninger	0	-4 819	-11 823
FORDELING			
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0
Til fordeling drift	-609 349	-586 578	-584 493
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	609 349	586 578	575 222
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	0	0	-9 271

Budsjettskjema 1B			
Driftsbudsjettet, fordelt på Kommunalsjef			
Tall i 1000 kroner	Oppr. budsjett 2017	Oppr. budsjett 2016	Regnskap 2015
Driftsutgifter pr. Kommunalsjef			
Rådmann	40 441	35 316	26 822
Oppvekst	261 880	252 969	250 970
Helse og omsorg	213 010	203 938	193 440
Teknisk og service	94 017	94 355	103 991
Sum fordelt	609 349	586 578	575 222

Vedlegg 2			
Budsjettskjema 2A - Investeringsbudsjettet			
Tall i 1000 kroner	Oppr. budsj 2017	Oppr. budsj 2016	Regnskap 2015
INVESTERINGSBEHOV			
Investeringer i anleggsmidler	92 335	105 445	65 724
Utlån og forskutteringer	10 000	10 000	6 986
Kjøp av aksjer og andeler	2 430	2 000	1 808
Avdrag på lån	2 000	1 810	3 486
Avsetninger	0	0	3 463
Årets finansierungsbehov	106 765	119 255	81 467
FINANSIERT SLIK:			
Bruk av lånemidler	-84 035	-90 321	-51 957
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0	0	-2 383
Kompensasjon for merverdiavgift	-15 000	-18 000	-10 767
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-5 300	-10 284	-10 949
Sum ekstern finansiering	-104 335	-118 605	-76 056
Overføring fra driftsbudsjettet	0	0	0
Bruk av avsetninger	-2 430	-650	-5 411
Sum finansiering	-106 765	-119 255	-81 467
Udekket / Udisponert	0	0	0

BUDSJETTSKJEMA 2B			
Investeringsbudsjettet fordelt på Prosjekt			
Alle tall i 1000 kroner	Oppr. budsj 2017	Oppr. budsj 2016	Regnskap 2015
Fra budsjettskjema 2A:			
Investeringer i anleggsmidler	92 335	105 445	65 724
Fordeling på Prosjekt			
Uten prosjektnummer i 2015			21 441
Bhg - Holmvannet uteområde	0	800	1 331
Bhg - Kjøkken Lykkentreff og Jennest.	400	0	0
Bhg - sentrumsbarnehage	0	400	0
Bhg - uteområder Lykkentr/Jennest.	600	0	0
Bhg - Vestmarka kjøkken	0	500	0
Bhg - Vestmarka uteområde	0	700	0
Bjørklundveien nedre del, avsluttende mur	350	0	0
Brannstasjon	37 000	0	0
Brannstasjon prosjektering	3 000	1 500	301
Eiendom - renholdsmaskiner skoler, kulturbygg	0	160	0
Eiendom Park - utskifting bil-/maskinpark	1 500	1 100	0
Eiendomsdrift - utskifting biler	600	600	0
Fagerlundveien	0	0	4 038
Friluftsområder - oppgradering	0	550	0
Frysecontainer - forebygging kakerlakker kommunale bygg	250	0	0
G/S Lilleheia	0	0	2 333
G/S Sigerfjord	0	1 000	3 069
Gatelys - nye	500	500	6 361
Haller fra Nortura - reetablere i Vestmarka	2 000	0	0
Helsehus, forprosjekt	800	850	0
Hjemmetjenesten - biler	0	2 700	0
HP vann ledning Sortl bru - Holmen	19 000	5 000	0
Håløygatunet, nye demensplasser	0	500	0

IT - ramme	2 100	2 300	0
IUA - biler	0	650	0
Jennestad brygge - rehabilitering	1 000	1 000	157
Kjempenhøy - regulering kryss og fortau	100	400	0
Kjempenhøy omsorgsbolig uteområde	400	400	0
Lamarka skole prosjektering/pl arb.rom	750	0	0
Lamarktunet - bygging carporter	1 400	1 125	0
Lamarktunet - maskiner kjøkken	0	130	0
Lamarktunet - maskiner vaskeri og kjøkken	185	0	0
Lamarktunet SD-anlegg	800	0	0
Lamarktunet utbedr drenering/rehab fasade	2 000	2 500	84
Lamarktunet - maskiner vaskeriet	0	280	0
Maurnes GSV Statens Vegvesen - SK andel	4 500	0	0
Maurnes skole rehabilitering	0	0	900
Maurnes skole uteomr- følgeprosj av GSV	1 000	0	0
Middelskolen uteomr/mot skolekvartalet	0	300	0
NF 10 - adkomstvei	350	0	0
Off. torg/park skoleområdet	0	0	1 951
Rådhuset - opplæringsrom fløy D	350	0	0
Rådhuset - rehab tak blokk D	0	2 450	2 079
Rådhuset - rehabilitering	2 500	2 900	0
Rådhuset - uteområde og avsl skolekv	2 000	0	0
Sigerfjord skole, utv uutilpasning	0	200	0
Skolekvartalet	0	0	4 706
Skoler - utområder	0	800	0
Sortland barneskole mulighetsstudie	0	400	22
Sortland bsk, uteområde /følgepr. sus	0	0	4 291
Sortland Idrettspark - rehab dekket	2 000	0	0
Sortlandshallen - foldevegger	0	250	0
Sortlandshallen mulighetsstudie	0	400	22
Sortlandshallen utskifting hovedtavle	400	0	0
Spes.bolig M.Wiigs vei 14	0	0	1 376
Steirovn/fortau	0	600	0
Steirovn/rehabilitering	0	6 700	0
Strand b.sk. - opparb uteområdet	0	2 500	174
Trafikksikkerhetstiltak - mindre fra plan	200	0	0
Utb.avt. kulturkvartalet	0	0	5 530
VA HP vann Munningsl sentralkum	0	7 300	0
Vesterveien GSV	3 700	0	0
Vesterveien overgang	0	200	423
VVA -avløpssanering Hangstadvn	0	300	0
VVA Fagerlundveien	0	20 500	0
VVA Markveien	0	29 500	5 134
VVA Skolegt/Skolekvartalet	0	4 500	0
VVA Toyota/Biltema	600	0	0
Sum fordelt	92335	105445	65724

Budsjettvedlegg 3 Økonomisk oversikt – Drift			
Tall i 1000 kroner	Oppr. budsj 2017	Oppr. budsj 2016	Regnskap 2015
DRIFTSINNTEKTER			
Brukerbetalinger	-26 085	-25 273	-24 508
Andre salgs- og leieinntekter	-43 746	-41 758	-38 354
Overføringer med krav til motytelse	-186 426	-171 726	-206 780
Rammetilskudd	-334 361	-331 871	-321 483
Andre statlige overføringer	-56 648	-47 991	-47 718
Andre overføringer	-80	-80	-54
Inntekts- og formuesskatt	-233 095	-216 519	-213 202
Eiendomsskatt	-26 857	-26 320	-22 963
Andre direkte og indirekte skatter	-128	-120	-128
Sum driftsinntekter	-907 425	-861 658	-875 190
DRIFTSUTGIFTER			
Lønnsutgifter	487 294	467 544	464 493
Sosiale utgifter	92 616	90 541	84 128
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	106 883	100 988	114 365
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjenesteproduksjon	142 147	134 612	140 453
Overføringer	59 375	54 260	57 154
Avskrivninger	30 674	29 938	30 251
Fordeelte utgifter	-19 185	-18 746	-11 631
Sum driftsutgifter	899 804	859 137	879 212
Brutto driftsresultat	-7 622	-2 521	4 022
EKSTERNE FINANSINNTEKTER			
Renteinntekter og utbytte	-6 130	-6 163	-7 384
Gevinst finansielle instrumenter	0	0	-77
Mottatte avdrag på lån	-430	-430	-354
Sum eksterne finansinntekter	-6 560	-6 593	-7 816
EKSTERNE FINANSUTGIFTER			
Renteutgifter og låneomkostninger	24 870	26 225	19 938
Tap finansielle instrumenter	0	0	0
Avdrag på lån	23 000	21 000	20 401
Utlån	520	620	446
Sum eksterne finansutgifter	48 390	47 845	40 784
Resultat eksterne finanstransaksjoner	41 830	41 253	32 968
Motpost avskrivninger	-30 674	-29 938	-30 251
Netto driftsresultat	3 535	8 794	6 740
BRUK AV AVSETNINGER			
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	-4 515
Bruk av disposisjonsfond	-450	-5 761	-13 050
Bruk av bundne fond	-3 648	-3 950	-6 156
Bruk av likviditetsreserven	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	-4 098	-9 711	-23 721
AVSETNINGER			
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsm. merforbruk	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	0	0	4 515
Avsatt til bundne fond	563	917	3 195
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0
Sum avsetninger	563	917	7 710
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	0	0	-9 271

Budsjettvedlegg 4			
Økonomisk oversikt - Investering			
Tall i 1000 kroner	Oppr. budsjett 2017	Oppr. budsjett 2016	Regnskap 2015
INNTEKTER			
Salg driftsmidler og fast eiendom	0	0	-2 383
Andre salgsinntekter	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-3 300	-8 474	-6 713
Kompensasjon for merverdiavgift	-15 000	-18 000	-10 767
Statlige overføringer	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	0	0	0
Sum inntekter	-18 300	-26 474	-19 863
UTGIFTER			
Lønnsutgifter	0	0	1 883
Sosiale utgifter	0	0	10
Kjøp varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteprod	92 335	105 445	52 937
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjenesteproduksjon	0	0	0
Overføringer	0	0	10 879
Renteutgifter og omkostninger	0	0	14
Fordelte utgifter	0	0	0
Sum utgifter	92 335	105 445	65 724
FINANSIERINGSTRANSAKSJONER			
Avdrag på lån	2 000	1 810	3 486
Utlån	10 000	10 000	6 986
Kjøp av aksjer og andeler	2 430	2 000	1 808
Dekning av tidligere års udekkede merforbruk	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	1 923
Avsatt til bundne fond	0	0	1 540
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	14 430	13 810	15 743
Finansieringsbehov	88 465	92 781	61 604
FINANSIERING			
Bruk av lån	-84 035	-90 321	-51 957
Salg av aksjer og andeler	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponerte mindreforbruk	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-2 000	-1 810	-4 236
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	-3 600
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0
Bruk av bundne fond	-2 430	-650	-1 811
Bruk av likviditetsreserven	0	0	0
Sum finansiering	-88 465	-92 781	-61 604
Udekket / Udisponert	0	0	0

9 Kommunale gebyrsatser

Se eget vedlegg: Kommunale gebyrsatser for selvkostområdene

Andre gebyrsatser teknisk sektor kommer i egen sak